

ІАПМ ЛОРАДАР

Галаш йолча моттигашка, кяхъегама шоатта дїадихьад

16

ДИКАЧА НАХАХ

Ужахьанаькъан Яхьбьй Софьйй кяхъегама никъ

12

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№26 (12653)
Кимарса бутт,
18 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

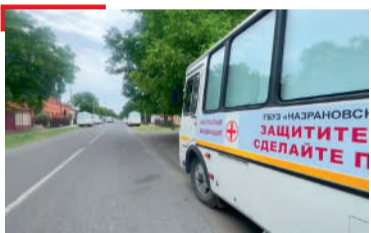
1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хьарак» яха орден енай

БОКЪОНАШ ЛОРАЯР

Берашта, ондаргашта гойтар полице болх

4

УНАХЦИЕНО

Пажарий-Юртара 4000 саг лорашка чакхваьлар

5

КАГИРХОЙ ВАХАР

«Паргам» яхача ерригача Россе кагирхой кхетачене, 11 сага гранташ яьхар

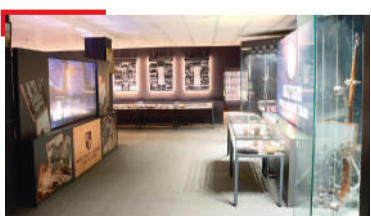
6

ІІЛМАН ДАВЪКЪ ТІА

Палгїай университета ректорах, РГО моттигерча давкъа кулгалхо хилар

9

СИЙЛЕ

Ерригача Россе кьоаной Сийлен Книжканна юкьейихьай Маггалбикера музей

10

www.serdalo.ru @gserdalo vk.com/gserdalo Дзен сердало

Мехка вахар

Шолжа-Галий тларча КИФе гойтар, Галгїайчен тайп-тайпара таронаш

2

Таьрахьий пхи шу

Галгїайче хьайийллар ІТ-доалахье дегїайооалаяра керттера моттиг

8

Арбитражни суд республикан столице дӀахьоргья

Султиганькъан Йоакъап

«Россе суда дакъ тӀара болх дегӀабоалабара» яхача лаьрхӀача федеральни программа чудаогӀаш, ГӀалгӀай Республикан Арбитражни судӀа керда гӀишло хьалъяьй Магас-Шахьаре, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка министрий кабинете.

«Наьсарера из суд мехка столице дӀагӀоргья, цунна чудаогӀача дийлагӀа дакъ тӀа хургӀолаш. Из хургья паччахьалкхен Ӏаьдала гӀишлошта юкье - ГӀалгӀайчен лакхерча судай Парламента юкье», - аьлар хоамо.

Кхозза вӀаштӀара яьча гӀишлон чу хургья подвалаш, еррига эшаш йола фусамаш, цу тайпарча гӀишлон архитектура хила езача беса.

Из гӀишло хьалъеш йоалл «СТРОЙ ТО СЕРВИС» ООО, технически тӀахьожам беш я - «ГР УКС» ГУП.

Доалахьарча гӀишлон каьхаташ далара болх тоабӀаьб Шолжа-Шахьаре

Коазой Мадина

Бахархоша шоай доалахьарча гӀишлошта каьхаташ дахара ГӀулакха тӀахьожам лоаттабу Шолжа-Шахьарерча кулгалхочо Ӏумаранькъан Аслана. Цу мугӀарерча болхлошца кхетаче дӀайихьар хьакима. Цу дакъ тӀарча балха оагӀонна кулгал деча Мейренанькъан Тимура теркалдаьчох, дӀабиьхача балхах, 2022-ча шергара таханарча денга кхоачаш йола ха хьаййчаца, Малхбоале оалача нах бахача моттигерча 144 доалахьарча боахама каьхаташ даьхад. Уж да 57 цӀа, 87 лаьттан дакъа.

«Сага доалахьара хӀама, Ӏаьдала бокьонаша дӀадеьхача тайпара, каьхаташца чӀоагӀдаь хила деза. Из чӀоагӀа лоархӀама да шахьара экономикан хьал тоадара, наьха вахара хьал аттачаьха даккхара.

Цунга хьеьжа, бахархошта дӀахайта деза, шахьарерча администраце из болх дӀабахьа царна гӀо дергдолга. ХӀама доагӀача беса хилча, паргӀатагӀа хургья массанена», - белгалдир Ӏумаранькъан Аслана.

Шолжа-ГӀалий тӀарча КИФе гойтар, ГӀалгӀайчен тайп-тайпара таронаш

Султиганькъан Йоакъап

РФ Паччахьалкхен председателӀа заместитель Новак Александр ваха хилар, Кавказа инвестицей кхетаче дӀахьош, ГӀалгӀайчен стендага хьажа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГӀалгӀай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Укхаз гойта оттаяьр промышленноста, энергетикан, ту-

ризма, логистикан, юртбоахам керттера проекташ», - аьлар республикан кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Ӏаьлас, Александр Валентиновичаца ше кьамал деш.

ГӀалгӀай Республика дегӀайоалаяра керттера валхара-экономически толамаш белгалдир. Карарча хана, ГӀалгӀайче дегӀаяра наькъ тӀа я, керда балха моттигаш хьакхоллаш я, федеральни бюджетера хьадоагӀар кӀезигагӀа хургдо-

лаш. 2030 шерга кхоачаш, проекташ кхоачашьарга 22,5 млрд дӀадахийта лаьрхӀад.

2023 шера промышленность дегӀаений 2,3, дӀадахача шерашка хинначул. Промышленноста гӀирсаш арахецара дакъ тӀа болх дегӀабарга диллача, дикагӀа йолча 5 моттига чуйоагӀаш я ГӀалгӀайче.

Цул совгӀа, хӀара шера юртбоахама хьадер совдоалаш доагӀа; 2019 шера денз 1,7 дукхаргӀа хиннад из.

ГӀалгӀай Республико, 2024 шера балха юкьеюоалаергья «Шолже» оала агрокомбинат, цига кхебеш хургба сомаш, баьцадаараш.

Туристически оагӀорахьа таронаш дегӀайооалаергья.

Новак Александра дика мах оттабир гойтача проекташта; белгалдир, ГӀалгӀайчен дика таронаш хилар, кьаьстта туристически дакъ тӀа.

Кавказа инвестицей кхетаче йолаш, ГӀалгӀайчено бартчӀоагӀам бир «РЖД» ОАОца

Султиганькъан Йоакъап

Шолжа-ГӀалий тӀа дӀахьош йолча Кавказа инвестицей кхетачене ГӀалгӀайчено кулгалхочо, ГӀалгӀайи Нохчийи РеспубликӀа Паччахьалкхенашта юкьеи «РЖД» ОАОна юкьеи бувзам лелабар дувцача каьхата, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГӀалгӀай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

Цига дакъа лоачаш хилар ГӀалгӀай Паччахьалкхен Председатель Слостенин Владимир, Кьилбаседа Кавказа цӀермашиннаькъа кулгалхочо Задорин Сергей, Нохчийи Республикан Паччахьалкхен кулгалхочо ДаудовгӀар Мухьмад.

«Йоккха инвестице проект кхоачашьеш боаккхаш бола керттера гӀа ба из: нах а мухь а дӀа-юха кхухьаш йола цӀермашин Наьсаре-Шолжа-ГӀала оалача наькъ тӀа леларгӀо-

лаш, Сипсой-ГӀалани Шолжа-ГӀалани юкьера цӀермашинникь меттаоттабергболаш», - аьлар ГӀалгӀайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Цунга хьеьжа, кастлуш наькъаш хьаделларгда нах лела, мухь дӀа-юха кхӀаь таролаш. ГӀалгӀай, нохчий мехкашта юкье цӀермашина бувзам хиларах, паргӀатта дӀа-юха лела йиш йолаш хургба нах. Из проект кхоачашьеш, шинна а оагӀорахьа ТЭО кийчо ергья,

цунга хьеьжа дӀадодар а хургдолаш.

ГӀалгӀайчен Кулгалхочо, кхьича дукхача КИФа доакьашхоша санна, ше тешаш ва аьлар, цу тайпара йоккхий таронаш вахара юкьеюоахаш хиларо, ГӀалгӀайчен транспортни дакъ тӀара болх кхь а дикагӀа тоабергхиларах, республикашта юкьерча транспорта болх шолханеца тоалургба, СКФО ГӀолла экономически хьал дегӀадоагӀаш а хургда.

Токмакски кхалера 100 бер Галгайче салолаш хургда

Курскенакъсан Ибрагим

Галгайчено длахо а новкьостал лоаттаду ше тлаийчаца Запорожски областа Токмакски кхаленна, дешара шу дика чакхдаккха а иштта салага а таро луш, яхаш, дийцар Галгайчен Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Кимарса бутт чакхбаллаца Галгайчено тлаэцаргда хьалхарча дакъа чудоагаш дола Токмакски кхален бераш, ондаргаш. 30 бер дладохийтаргда «Эрзи» яхача Жайраха кхален салолаша лагере. Укх аьхки цу лагере хургда ювчаца моттигера дена 100 бер.

«Тхона лов Токмакски кхален берий салага таро хилар, керда дешара шу дладолалаш низ чубенна уж хилар, - аьлар Галгайчен Кулгалхочо, - лагере царна хургда дика салолаша хьалаш, спортивни ловзараш».

Галгайчено шийна могоар

ду, Токмакски кхален берий дешара эшаш мел дар хилийтара. Шоллагла шу да республикера канцелярски гирсаш, деша кхухьаш дола тгормигаш царна лоаттаду.

«Карарча шера вай эцаргда, 1-ча классера 4-ча клас-

сага кхаччалца, деша даглага берашта ишколе эшаш дола гирсаш, иштта колледже, техникуме дешаш болча студенташта новкьостал лоаттадергда, - аьлар Келаматанакъсан Махьмуд-Иаьлас. -Тхона лов, хлара бера дешара а

дегладара а цьхатарра таро-наш хилийта!»

Керда дешара шу сийрда а дика а хургда, Галгайчера новкьостал лоаттадеча Токмакски кхален берий, дика дегладакхара йола таронаш а хургья.

Ма хила, сел хламан хьисап доацаш

Уйла е хьай вахара...

Обойнакъсан Фатима

Хлара денна хлана дац аьнна даггара дувце а, бакьда массайтта шера влалла метта ца доагаш латташ, хламан да вайна юкье. Дала уйла е, водар, дикадар кьоастаде хьаькьал, сакхетам, длаалка бларгаш деннаца сага леладар тамаш йола, уйла е этгача цьхаккха моттиге Юдужаш доаца ийрча хламан... Газетага, телевидене гюлла дуккхача шерашка кодадеш хьадоагла, доал доацаш длахийца лелача хьайбаша деш дола зе, бакьда из гюлакх бокьонгахьа доалаш дац, гадж тега из хьайба коара длаарадаьккха, коаналараш длакаьйлача сагота боацараш меттабахкара, Даьлах эхь хийтта хувцаларга дукха хьежа дезаргда, аьнна, хет сона вай. Хлара денна кадаш ба цар зенаш даьраш; цьхабараша, геттара эгъазьхаш, сардамаш доах, уж длахийца багларашта. Елхача длакаьйлача, латкьаш яр Магалбиканна чудоаглаца цьхоалагича даькь тла квартире яха цьха кхалсаг.

- Эггара калхарча гата тла я тха квартира. Ахкан хана малх чулаттаргбоацаш, коа арадаьнна, тхоашта ли хургдолаш, ков хоза куц долаш хилийта, дукха мах телаш тайп-тайпара гаьнаш тхоай ахчаш ийеш, гобаккха корашта духьала, гландаш даглага моттигашка гаьнаши хлара шера хьахулаш дола зизаши дладийнадар оаха. Док-

кха ков да тха ценош даглар. Ма хулла из тоаде, ценош феца садаккха араваьнна Юхайча, бларг гадбига зизаш хургдолаш, кьахьег оаха. Цьхан шера оаха длаегла га, зиза дитац хьайбаша. «Кьарсе» кагьеш Юийхкай гаьнаш, зизаш толадаьд, ког Юоловза моттиг йоацаш, бехбу асфальт. Сайран арадаьнна Юховша моттиг йитаяц тхона цар, массана хьа шоай лар юташ лелаш да уж иштта. Из бала оз оаха, бляьстан хьалхара денош хьаьтга лан денош тладакккалца. Ванал, сел эхь ца хеташ, цу хьайбаех кьа ца хеташ, мишта хул бусалба саг?! Фу дегаш долаш адамаш да, наха цар иштта зе делга ховише, доал доацаш уж длахийца лелараш», - яхаш, елхача длакаьйлача кьамаьл дора йиш ехача кхалсага.

Укх деношка дар интерне-те цьхаккха хлама. Гонахьа тега сетка «парххе» бохаба, беша чудаьнна, цу чу дла мел йийна хлама йоаяьр массайтта бежано. Уж доахан долча нахага кхайкарал деча кхалсага йоахар, шун хьайбаша сона доккха зе даьд, ераш аз чудехка доах шоана. Аххар дай хьагучабоале, сай дайнар хьатокхийтаргда аз; гуча ца боале, аз дохаргда ераш. Ер санна долча Имечача дийнахьа хьацар Юухаш, беша боах нах, цьхача хлама кхееш, шоай вахаре цьха беркат хилийта герташ; хлаьта эхь, юхь дайнарый доладенна лелача хьайбаша массехк бетта кхедеш латтар цьхан дийнахьа аьче Юдулл.

Иштта болча наха, доал де шоай хьайбашта аьнна хьо

наларга вахача; эхь-бехк хийтта, хьа дайнар юха меттаоттадергда оаха ала дезаца, дов хьатладе отт хьона; «шоай налараш, карташ длаковла, уж-м хьайбаш да» аьле. Ираз долча наха шоай хьайба Юулага длаоалл, сайрийна Юл чудоаглача хана духьалбахе чудоаладу. Бакьда, иштта доладенна, коашкара коашка ухаш, массанахьара леладеш, чувхадеш, са хоададеш наха клордадаьча хьайбай дай сагота бац, кертах гадж тега из коара длаарадаьлла, шоай ни тлакаьйлача. Укхазара длаарадаьлча, хьай хьашттар леладолда ла йоах цар. Иштта бахачарга хоаттаргдар аз, Юурийна денз сарралца наха хала кхейча беша бажаш баьлла чубенача хьай латтагара оашош якккха шура шоашта хьаьнала я моттий шоана, из ехка хьайцачох беркат хилар догдаохий оаш?! Цьха хлама да тешшаме, Даьлацара гюлакх хила боаггача боараме леладеча сага из хлама леладергда! Даьлах эхь хеташ, нахах бехк хеташ боацараш ба иштта миска хьайбаш длахийца лелараш. Из харцахьа хлама да, хлаьта харцдар бекхам боацаш дисац. Тхоашта гаьна боацаш баьхача цьхан наьха хьайба дагдаох сона массахана... Юулага длаоаллаш доацаш, наьха коашка ухаш, во глар еш наха арадоахаш, деггача дийнахьа шим бизза йола шура Юухаш, цьханнахьара эхкхадича кхьчар коа додаш, иштта доладенна лелар из миска хьайба. Ши йоли, нанеи, нуси - йиь кхалсаг чуйолча цлагларча цьхан

кхалсага, ханнахьа глетта, бийтте, Юулага длаоаллацар из етт.

Малх айбаллаца маша баьхке, делкьа ха отгача хана длаараэькханий, миска етт лехаш, урамаш техкаш лелаш хулар, ара боад отталца. Наха шоаех сел бехкаш доахаш, Юулага длаехка из бежан ала-рах, меттабоагаш бацар уж. Шераш доахаш иштта лелаш, юххера а цьханнахьа наьха коа бахачара, муш биа бенна длабаьлар ираз дайнарша кьиза вахар дайта из миска етт. Цун кьа гюргдий-хьогл тхох, аьнна, влалла дагдаохий-те цу тайпарча адамашта?.. Хьогал даладоахкаш, го боахаш лелача хьайбай хьал гуш ва Даьла, цар дай ба яхарий дегаш довзаш а ва! Маца меттадоагларгда-хьогл вай, маца сомадовргда?! Ше леладечох эхь хеташ воацача сагах фу дика гюлакх доалларгда?.. Маьждигашка гюлла имамаша кхайкадеш; телевидене, газетага гюлла, шахьарий, юрташкарча администрацешка айдаь дувцаш хьадоагла из ийрча гюлакх, тахан дикача оаггарахьа тоаденна, меттагидоалаш дац. Соцам баьбар, цу хьайбай даьшта гюддетта аьнна, бакьда цу хламо са хьовзадаь леткьараш кхоачалуш бац тахан.

Боккьал а ма хила сел хламан хьисап доацаш, эхь-бехк ца хеташ! Уж хьайбаш хьакхеллача Даьлах кхера, кхоана шоашка из хоаттаргхиларах тийша хила! Эхь да, бусалба ва яхача сага, наха балийна ваьнна вахар.

Тема
доакъашхой
дезалашта
лаьрхла, «Дезалца
салаар» яха
проект
длайолаергья
вай мехка

Глазданакъсан Ахьмад

«Таргам-2024» яхача грантех латгача ерригача Россе кагирхой кхетаче хьалхабьннарашта юкье я; дукха ха йоацаш, паччахьалкхен университете галгай литературан магистр диплом хьайца Галай Хьава. Донбасе длахош йолча тема операцен доакъашхой дезалаш хьаллоацаш кхеллача «Дезалца салаар» яхача проектах грант кхайчар цунна.

«Республикерча хлара юрта, шахьаре цьхача кхетаче длакухьаргья Галай Хьавас. Тема доакъашхой дезалаш хьаллаца лаьрхлад цо хатг гойта, сурт дулла, ишта кьыдола балхаш дара уж тлаьхехаш. Иштта цо длахоьргья викторинаш, тайп-тайпара ловзараш, кино хьоххаргда», - дийцар «Сердало» газетага университетте.

Цьхача беркате хлама мехка дладоладе ловш бола кагирхой, тахан вай кьаманна члоагла лоархлеме ба. Галай Хьавайна дагдадеча хьагойт, вай кьонабараш керда, кьаман накьадаргдола хлама дладоладара, хьаллацара тлакувш болга, дунен хозагла йола оаггив уж хьагойта герттига. Цудухьа члоагла лоархлеме да, иштта хьинар долча кагирхошта новкьостал дар.

СВО блухочун
наьна дехарах,
Глажарий-Юрта
гюув яккхар

Аловес Муса

Глажарий-Юрта, моттигерча администраце новкьосталца, керда гюув яккхар, СВО доакъашхочун наьна дехарах. Гюув яккхай Молодежни урам тла, йиь метр клоарга а йолаш.

Гюув яккхара чудоагла деррига балхаш дладихьар администратце вицалаша, юртахошта мала хий хургдолаш.

«Тхога, хий цахиларах халонаш нийслуш йолча СВО доакъашхочун наьнагара дехар деш бола хоам бера, - яхаш, дувц «Сердалога». - Цун дехар, жоп ца луш, дита йиш йолаш дацар, цудухьа оаха гюув яккхар, тешаш а да дуккхача шерашка из накья-ярхиларах».

Гюув яккхар - из блухой а цар дезалаш а хьаллоацаш хилара масал да.

Мехкара кагирхой эскаре Табехаш ба

Гаьгенакьсан Марина

Шоай лоIама тIема декхараш кхоачашде ухарашца болх бераш, ерригача Россе кагирхой кхетаче баха хилар. Кагиршошта цар дийцар цу оагIонца дувзаденача декхарех. Цу тайпара хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«Из болх вай кагирхошца массахана дIакхухьаш латташ ба. Даьхен гулакха арабвла ловш болча кагирхошца кьамаьл де, аьнна, кагирхой политикахи туризмахи йолча министерствон болхлоша «Таргаме» бийхар Джамарзанаькьсан Абу-Бакар, Iаьла. Хьаьшаша дийцар дехар мишта язде деза. Из дIадахийта йиш я почте гIолла, цул совгIа, «Госуслуги» яхача оагIон кабинет дита йиш я», - дийцар газетага.

Хургболча бIухоша шоай каьхаташ тIема комиссариате дIачудала деза, лорашка чакхбаьнна, психологача кьамаьл де деза, цу дерригнех чакхваьлча, белгалю гулбала беа моттиг. ТIема декхараш кхоачашдерашта, цар дезалашта дуккхача хIаман тIехьа гIо ду. Царех да университет деша отта новкьостал дар, ахчанца гIо дар, иштта кхьдола вахарера гIулакхаш кхоачашде аьттув хилар.

Кьахьегарах даьлла декхар дIаделар

Султиганаькьсан Йоакьап

Прокуратура юкьееначул тIехьагIа, дIаделар 1,3 млн сома маьха балхаш дарах даьлла декхар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка тIахьожам лоаттабераша.

«ГIалгIай Республикан прокуратуро тIахьожам лоаттабу, паччахьалкхен а муниципальни а контрактах доагIаш дола ахча дIадалара бокьонаш лорайой хьожаш.

ГIалгIай Республикан дешара шин моттиго кхачан даараш, канцтовараш, ГСМ, ишкола чухьнахьара лостам лелабар, нувхаш дIаяхьар, программан Iалашо лоаттаяр чудоагIаш яь чIоагIо яр. Из деррига а кьаьстача болх лелабераша кхоачашдаьдар. Бакьда шоай ханнахьа баьча балхаш доагIа ахча дIа ца луш дисадар. Цу тайпара, ялх боахама декхар хьаIайнадар 1,3 млн сом», - йоах хоамо.

Прокуратуро деррига техкачул тIехьагIа, кьахийгарашта доагIаш дола ахча дIаделар, цар бокьонаш меттаоттайр.

Берашта, ондаргашта гойтар полице болх

Султиганаькьсан Йоакьап

«Юкьарча советаца йоакьха салоIа ха» яха ерригача Россен болам дIахьош хиларца дувзадена; ГIалгIайче берашта, ондаргашта гойтар бокьонаш лораяра болхлоша дIахьош бола болх, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча МВД.

«Цун баьхан да, бераш аьхки дешара цагIа долаш дIахьош йола ха пайда болаш хилийтар. ГIалгIай Республике гIолла йолча МВД чуйоагIаш йолча Юкьарча совета, ГIалгIай республикан МВД викалаша хIара шера дакьа лоац цу юкье», -

аьлар хоамо.

«Мехкдаьтго» яхача МагIалбика-Шахьара лагере, «Кьона Даьхе езар» яхача мехкацара беа зам совбаккхара йолча центра доазон тIа, Юкьарлонна совета аларах берашта кийчьаь программа дIайихьар.

Цига дакьа лоацаш хилар моттигерча МВД Юкьарча совета кулгалхо Гаданаькьсан Муса, ГIалгIай Республике гIолла йолча МВД УООП кулгалхо, полице полковник Кьоастой Iамархан, Россе МВД «Малгобекский» МО чуйоагIача Юкьарча совета доакьашхо Цьоррой Iалаудин.

Цига ладувгIаш хиннача берашка ше кьамаьл деш, йоакь-

ана Мусас белгалдир, республикан полице дика балхаш кхеташ, денал долаш бола болхлой кьахьегаш хилар, царгара масал эца йиш хилар. Карарча шера дика салаIар ловш, ловца а баьккхар берашта.

Программа дIахьохьош, ловзара кепе дIагойтар полице болх миштаб. Ростварде болхлоша берашта гойтар латар, дIахо боккха теркам тIаозаш бар, зуламхо хьалоацаш, цар гойта болх.

Шоай балха тIа накьдоалаш дола жIалеш Iомадара гIулакх а гойтар. Немций овчарка оалача жIале дика кхоачашдора шийна тIадилла декхар, кьайлагIа дIайилла хIама

сиха хьалохар.

ГIалгIай Республике гIолла йолча МВД УООП болхлоша берашта мерза совгIаташ ийцар, иштта берий самукьадоаккхаш аниматораш-йовхьаш ловзаераш бар, цар сакьердаме дерзидир берий вIашагIкхетар, халхараш а дир, ашараш а лекхар.

Цу кхетачено дукха йицлургIоацаш йола дика моттигаш дагахьа йитар берашта а полице болхлошта а. Цу тайпара кхетаченаш кхы а дIаяхьа лерхI. ДIа-юха кьаьсташ, бераша чIоагIо елар бокьонаш лораяра болхлошта дика деша, спорте дакьа лаца, бокьонаш цааккха а телха ца е.

Ростварде амал дерашта, «Коталон диктантах» грамоташ елар

Гаьгенакьсан Марина

Халкьашта юкьерча боарамах дIахьош хиннача кхетачене дакьа лаьцача Ростварде амал деш барашта ГIалгIайчен «ЦаI йолча Россе» парте моттигерча от-

делене секретара ТIумхой Мухьмада грамоташ елар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча зарбан болх лелабераша.

«Коталон диктант» яз деш яр массайола юрташ, цу юкье

кагирхой а культура болхлой а болаш. Ростварде Наьсарен бIена а кьаман эскара а чувоагIача бокьонаш лораяра 100 болхлочо исторех фу хов гойтар», - аьлар хоам баьчо.

«Коталон диктант» - из тахан маьрша вахар вайна

Iалашдаьраш дагабохара баьхан да. Вай декхар да 1941-1945 шерашка хинна истори диццадар, шоай хьамсара мохк баьхан цу ТIем тIа лаьттарий сий дар», - аьлар подполковника Албетков Андрейс.

Хи чу ваьлча, лораде дезараш белгалдеш, болх дїабихьар Шолжа кхале

Коазой Мадина

Шолжа кхалерча администраце цїаьжа нийслуча хатарех болча оагїон болхлой, шахьарерча бахархошта хин юхе кхаьчача лораде дезараш хьалхадохаш дола каьхаташ дїадекьа араьлар. Из хоам «Сердалога» бир цигарча администраце.

Форда тїа салаїа болхараш дїакхувлаш йола автобусаш сецача, дїабихьар цар из болх. Каьхаташ дїадекьаш, бахархошта белгалдир, хатар хургдоацаш, эггара чїоагїагїа лораде, фийла хила везараш.

«Хи чу ваьлча лораде дезараш довзаш, теркалдеш хила боккьал а! Моллагїа хатар ийккхача 112 яхача оагїонга телефон дїатоха», - белгалдир администраце викалаша.

Гїажарий-Юртара 4000 саг лорашка чакхваьлар

Султиганькьан Йоакьап

Гїажарий-Юртара бахархой лорашка дика чакхбоалаш латт диспансеризаци еш, из болх дїахьу дїа-юха лелача

ФАПа болхлоша, унахцїенон министра декхараш кхоачашдеш йолча Антошканькьан Заремас тїадиллача декхарах, яхаш, дийцар «Сердало» газетага министрий кабинетe.

«Юртахошта терапевтий хьехамаш а дир, ЭКГ яьккхар, лабораторе анализаш дїачу а елар, пехкашта, наькха кизга оттадир. Лораша яхачох, цхьаболча бахархошта дарба дара никь

хьалхабаьккхар», - аьлар хоам. Хїанз дїахьош йола диспансеризаци - из лораша кхоачашбе безача балхацара цхьа дакьа да, Гїалгїайчен хїара вахархоцунга кхача дезаш.

Дїабахача бетта 400 гаргга бер малхадаьннад вай мехка

Коазой Мадина

Республикерча бераш деча, царга хьожача моттиге, дїабахача бетта 400 гаргга бер малхадаьннад. Из хоам «Сердалога» бу цу моттигера.

190 маїа бери 183 кхал бери Іотїакхийттад вай кьаманна.

«44 бер ханал хьалха малхадаьннад. Хїаьта, шола бераш даь 8 моттиг хилар. Ялх моттиг - шола баь кїаьнкаш, цхьа моттиг - шола яь йїигаш, цхьа моттиг - кїаьнки йїиги долаш. 5000 грамм дегїа дозал долаш, 57 сантиметрага кхоачаш ва цхьа кїаьнк.

Эггара зїамагїа йола йїиг 25 кїара даьнна, 620 грамм, 23 сантиметр йолаш я», - дийцар дарбанче.

Хьалхашка латтача керттерча декхарех дийцар лораша

Коазой Мадина

2024-гїа шу дїадоладелча денз, кхоачашдаьча керттерча декхарех дийцар унахцїенон гїулакхех йолча Министерствонна хьалха латтача Антошканькьан Заремас кулгал

деш дїайихьача кхетаче. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

Лорашца дїайихьача кхетаче дийчачун юкье керттера моттиг дїалоацаш дар бахархошца хан-ханнахьа болх дїакхяхьар, дарбанчеш-

ка эшаш бола лораш хилиьтар, хїара моттигера бахархой дїаязбеш бола болх чакхбаккхар.

«Шоай балхацара говзал лакхьеш йолча курсашка ахийта беза лораш. Бахархой лазарех лорабара тїехьа дїакхухьаш болча

болха хьал соахка хинначул толашагїа дар укх шера. Вахаре боацача наьха цїераш дїайоаеш, нах дїаязбеш, чакхбаьккха болх гойтар кхетаче. Дїахойодача хана, кхоачашде дезараш хьалхадаьхар министерствон кулгалхочо», - дийцар газетага.

ГалгIайчен бахархошта хьалхадаьккхар, гIеттача хIамашта фу де деза

Султиганькъан Йоакъап

«Лорале, гIеттача хIамаех!» яха терроризма духьалара видеокино кийчдаьд лаьрхIа болча болхлоша, цо дувц гIетта йоагIаш йола из бIаргаяча, фу де деза. Из хоам «Сердало» газетага бир моттигерча миннацо.

«Цо хьалхадоаккх наха, шийна бакъаьхьа хетар аьнна саг чувагIаш йоаца аппараташ дIахеца йиш ца хилар, из бокъо луц цунна законо. Из бокъо ца ялара баьхан дувзадена да, россияний вахар а могашал а лораеш хиларца. Нагахьа санна бокъо толхьяь моттиг нийслоя, 50 эзар сом гIод да физически наха, 500 эзар сомага кхаччалца юридически наха», - аьлар хоамо.

Сигала бокъо йоацаш гIетташ йола аппараташ хилча, фецарча флота болх толхабу - кемаш хьалгIеттац аэродромера.

Бахархошта хьалхадаьккхар, нагахьа санна гIетташ йола аппарат шоашта корайича, шоаш цунах лорале. Шоашкара цхьаккха хIама ма де. МВД, МЧС телефон ца тохаш ма Iелаш, бIаргагуш дола сурт ма дарра дIадувца. Иштта кхьча нахага а латташ долча хьалах дIадувца.

Видеокино тахан цIоагIа эшаш а да, юха нах тIаьхьеш а да, сакхетам совбоаккхаш уж хилара - из терроризмаца кьовсам лоаттабара керттера герз да.

Южнера ишкол еш боахк «Капитал» яхача оагIон гIишлонхой

Султиганькъан Йоакъап

320 моттиг йола ишкол хьальеш боахк Южне «Капитал» яхача 000 болхлой. Из хоам «Сердалога» бир гIишлон балхех йолча министерствера.

«БIарг тIаотташ йолча хозача ишколо кастта ший наIараш хьаелларгья, хьаьший тIаэцаш. «Таханара ишкол» яхача федеральни проектага гIолла дIаьшош беркате болх ба из», - йоах тхогарча хоамо. Карарча хана чура пенаш хьоахаш, Иоакъа Ююллаш, шелал, йIовхал хьателаргIола гIирсаш дIаоттадеш боахк болхлой. Ишколан ков тоаде болалургба уж кастта.

Белгалде деза, юртарча бахархошта цу ишколах доккха совгIат хиннилга.

«ТIаргам» яхача ерригача Россе кагирхой кхетачене, 11 сага гранташ яьхар

Гьаьгенаькъан Мартина

«30 балха юкьера эггара дикагIа дола балхаш хержар кхелахоша. «Денала никъ Z» яха спорта марафон лакхача боараме гойгача Барханой Мухьамада тIема гIулакхача дувзадена доаржаде 480 000 сом кхачар. «Дай оаз» яхача аудиоспектакла лаьрхIа 390 000 сом кьоастадир Пхьилекьонгий Беслана. «По де са вахара» яхаш бола Янданаькъан

Марета проектни болх 450 000 сомаца лаьрхIар. Пулой Аминай «ГалгIайчен кхоане» яха новелла 360 000 сом луш белгалйир, «Кулгаговзала дуне: дIадахари таханардари» яха болх дагалаьцача Хамхой ПьатIамата 230 000 кьоастадир, «Дезалца салаIар» яха Галай Хьавай балха 260 000 сом делар», - дийцар кагирхой политикахи туризмахи йолча министерствон хьалха латтача Малсаганаькъан Адама.

«Дуненца дог ловзаш ваха» яхача Хьулахой Назира проекта - 220 000 сом, «Турпалый согий бешамаш» яхача Цечой Исропила проекта - 420 000, Программированех, робототехниках йола моттиг хьаелла лаьрхIача Солтмаканаькъан Ахьамада - 430 000. 340 000 сом луш кьаьстта белгалвир «Меттацара кердадараш» яхача оагIонца кьаман мотт боаржабеш вола Зангенаькъан Накир. «ТХО - Даьхе» яха болх боаржа-

бе уйла йолча кхьча мехкара Игумнов Игоря 420 000 сом делар.

«Доккха баркал оал селлара хоза тIаэцарах. Кхетачен доазув довзарал совгIа, ЖIайрахьа а хиннад тхо. ГалгIай мехка со хьалхара вена ва. ХIаьта грантови яхьех аьлча, кагирхой дегашка дукха дика уйлаш я, бакьда котбаьннарашта юкье эггара дикагIбараш бахар», - аьлар «Роскагирхой» яхача оагIон болхло волча Ногтев Дмитре.

«Кавказерча кьамий калейдоскоп» яхача фестивале дакъа лоац вай республико

ГIазданаькъан Ахьмад

«Кавказерча кьамий калейдоскоп» яха фестивальяр Черсий мехка дIаьшош. Тайп-тайпарча кьамех бола нах, цар культура, Iадаташ довзийтара тIехьа вIашагIелла кхетаче яр из. Фольклора тоабаш яр, цига

дакъа лоацаш. Кьилбаседа Кавказерча, Гибухерча федеральни куран кьамий культура, тайп-тайпара балхаш дайра гулбеннарашта. Гирмера, Луганскера хьаьший бар, цига дакъа лоацаш.

«Фестивала программо чу-

лоацар концертташ, кьаман иллеш, барзкъа, кулгаговзал йолча наьха кхоллам.

Белгалде деза, хьокха оттаяьча хIамашта юкьера шийна хоза хийттар эца йиш хиннилга. Фестивалерча хьаьшаша концертташ гойтар Хабез Хабезского яхача юрта, Усть-Джегута яхача

шахьаре, негий Адиль-Халк яхача юрта», - дийцар «Сердало» газетага фестиваль вIашагIеллараша. Вай мехкара цига бахача кхоллама оагIон викалашта хьалха лаьттар вар МагIалбика кхален культуран-салоIама моттига кулгалду Китенаькъан Саид.

Къилбаседа Кавказа дикагIа йола проекташ гойтар, КИФ-2024 йолча моттиге

Курскенакъан ИбрахИм

Итт мехка стенд гойтар Кавказа инвестицей майдан тIа, из хилар кIимарса бетта 15-ча-17-ча деношка, Нохчий Республикан столице Шолжа-ГIалий тIа.

Республикан инвестицей, экономикан таронаш гойтар цу экспозице, из дегIаюра дакъ тIа керттердар гойтар, иштта цох хилар инвестораш, цу дакъ тIа къахъега лархIа бола нах вIашагIкхетара, керда балха бувзам лелабара йола кIийле.

«Паччахьалкхено цу гулакха керттера теркам тIабохийт, хIана аьлча мехка инвестицеш юкъеяхарца, наха балха моттигаш а тIакхеташ хиларах. Къилбаседа Кавказа федерални куран чуйоагIа моттигаш дегIаюоалаяра, 2023 шера федерални бюджетера 731 млрд сом совгIа хьадайтда. Духхьал хьалхарча аргIагIа юкьейоалае езаш йола инвестицей проекташ кхоачашгеш хиларо юкьедаьккхар 2021-2023 шерашка куран экономика чудагIаш 362 млрд сом. 2030 шерга кхоачаш, юкьеяха инвестицеш 2 трлн сомага кхоачаш хургья. Из кхоачашдара дIахьош ба вIашагIбелла болх, цунна чуйоагIаш я Кавказера инвестицей кхетаче. ДIадахача шера кхетаче баькха хилар

15 мехкара викалаш, цу майдан тIа кулг яздир 150 млрд совгIа сома 50 къахта. Карарча шера вай кхы а дукхагIа из хьокхам хурга, аьнна, хет», - аьлар Российски Федерацие Паччахьалкхен Председателя заместитель волча Новак Александр.

ДукхагIа йола СКФО экономика дегIаюоалаяра таронаш я юртбоахама, туризма, санаторно-курортни балха доакъош тIа. Цул совгIа, дика дегIаюагIаш я промышленность. Къаьстта цу дакъ тIара хьал гойташ бар мехка гойтам. Цунца цъхана гойтаме хьабакхари таро яр, Къарший-Черсий, Габартой-Балхарой, Нохчий Республикой, Ставропольски края, Къилбаседа Хирий-Алания, АьдагIен, Селий мехка, ГIалгIайчен, иштта Абзой, Къулбехьен Хирийчен Iалама хозаленаш го.

Мехкаша теркам тIабакхийтар, шоай дикагIа инвестицей проекташ. Масала, Ставрополе керттера терко тIаюохийтар Кавказа Минерални Водашта, из цаI мара йоаца дукха шахьараш-курортташ чуйоагIа классически таро яр.

АьдагIой Республико гойтар мохк дегIаюоалабара йола ши проект: «Тахтамакыйски кхален» промышленни доазув, «Лагонаки» яха Еригсезонни лоаман эконо-

порт хьакхоллар. Габартой-Балхарой гойтаме гуш яр, Тырнауз оалача моттигера хьайоккхача бийдалах хьадеш дола гIирсаш, иштта Нальчик-Шахьаре лакхача технологен парк хьалгьяр, кхы дIахо де лерхIаш дараш.

ГIалгIай Республико дийцар «ГIибухен-Къулбехьен» МТК Транскаспийски наькъ тIа де лерхIадох, Кавказа ломашка гIолла керда хьабелла лерхIаца наькъ тIа карагIдаргдолчох. Нохчий Республикан стендага хьажабакхарашта го йиш яр тематически доазонаш гуш бола боккха гойтам-презентаци.

Кхетаче дIахьош, мехка стендашка кхетаченаш дIаюохьар, бартчIоагIам беш долча къахаташта кулгаш яздир, йоккха культурни программа дIаюохьар, мехко арахецаш дола юртбоахама маша чама миштад хьежар.

Кавказа инвестицей кхетаче дIахьош яр Къилбаседа Кавказа федерални куран социальнo-экономически хьал дегIаюоаладара.

Кхетаче-2024 дIахьош хилара керттерьяр «Йоккха Кавказ - фордагара фордагакхоачаш» яха тема яр. Къилбаседа Кавказ дегIаюра керттерча хатгарашта хетадаьдар из вIашагIкхетар, дIахо инвестицеш юкьеяхара, мехка вахара хьал, экономика дегIаюоалаяра.

Кавказа инвестицей кхетаче вIашагIбеллар яр Росконгресса Ганз, из хьаллоацаш яр Российски Федерацие экономически дегIаахара Министерство.

Кхетачен хоамага хьажайиш Кавказа инвестиционни сайта тIа: forumkavkaz.org, в социальных сетях «Телеграм», «ВКонтакте».

Алхасте 250 кВА низ бола керда трансформатор оттаяьй

Султиганакъан Йоакъап

Моттигерча Iаьдало вIашагIбеллар Алхастерча Белхарой урам тIа 250 кВА низ бола трансформатор оттаяр болх, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Республикан Шолжа кхален администраце.

«Хьалха лаятгача къанарча трансформаторо лерттIа болх бацар, лампаш касткаста дIаюовш нийслора», - аьлар хоамо.

Къаь урам тIа баха нах сердал цахилар ловш баьхаб, цудухьа хIанз царна хайра цу хьалашта боагIаш бола мах оттабе. Цар доккха баркал аьлар Шолжа кхален кулгалхочо Татенакъан Иийсайна, наха сатийса хIама цо кхоачашдарах.

«ТIаргим-2024» доакъашхой туризманна хетаяьча кхетаче хилар

Гаьгенакъан Марина

«ТIаргим-2024» яхача Еригроссе кагирхой кхетачен доакъашхой, «ГIалгIай мехка вар» яхача туристий-хоамий центра кулгалхочо Китенакъан Хьавас вIашагIбеллача, «Чура а халкъашта юкьера а туризм дегIаюоалаяра лоархIамергIдар» яхача экспертни кхетаче баха хилар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу моттиге.

Цигарча лекцега ладувгIаш хилар «Эздел» яхача команда доакъашхой, цар хьехамча ва Латаранакъан Iумар. Дукхача шерашка болх беш хьавоагIаца туроператора хьалхадаьккхар де дезар, туристически наькъ тIа хьалхарча аргIагIа ха дезаш дар. Цунна чуйоагIаш яр моттигерча бахархой культура, шоай доалахьара ахчан кхоачам, дIадодаш дар дагарде ховш хилар, отелаш, иштта

кхы дуккхадар.

«Теркама юкье хиннараш дар хьалаш, хIана аьлча дукхагIа дакъе царга хьежжа хул дIалуш бола мах», - йоах хоамо.

ШоллагIа дакъе, кхетаче

дIахьош хинначо дийцар укх тIехьарча дий шера туристаш дукхагIа хулаш лагтарах.

«Со, каст-каста хул еригроссийски а халкъашта юкьерча а кхетаченашка, цудухьа хов сона моттигаш дегIаахара

боарам. Тахан ала йиш йолаш да, ГIалгIайчено дика кийчояьй туризмага, дIаюодача хана из дикагIа дегIаюагIаш хургья», - аьлар Китенакъан Хьавас.

Iаьлий-Юртарча нахIа хин хьал тоаде гIо дир Паччахьалкхен Думан депутатата

Султиганакъан Йоакъап

Халача даьнна хин хьал меттаоттаде гIо дийхар Iаьлий-Юртарча бахархоша Паччахьалкхен Думан депутат волча Татренакъан Муслимагара. Из хоам «Сердалога» бир мехка камино.

«Татренакъан Муслима тIадилла, юртара ши гIув тоаеш, тишьенна насос хувцаш болх дIабихьар», - йоах хоамо.

Доккха баркал оалаш, ловцаш даьхар гIадбахача бахархоша депутатIа. Ахкан ха хьаэтгача, даиман бала оза безаш хиннача нахIа, хIанз хийцда хьадоагIа хий.

Таьрахый пхи шу

Галгйаиче хьайийллар IT-доалахье дегйаюоалаяра керттера моттиг

Султиганькъан Йоакъап

Галгйаичен столице Магасе дйаихьар «Галгйаичен Бизнес-акселератор» таьрахьа дегйаюоалаяра Академе даькъ тйа хьаеллаш йола кхетаче, яхаш, дийцар «Сердало» газетата.

«Цун доакъашхой хилар Келаматанькъан Махьмуд-йаьла, цихеза предприниматель, мценат, «САФМАР» ганза кулгалхо Гуцаранькъан Михаил, таьрахый дегйаюоалаяра Академе кулгалхо Арцох Дмитрий Владимирович, «ФРИИ Акселератора» кулгалхо, ФРИИ керда проекташ хьаллоацача ганза доакъашхо Калаев Дмитрий Владимирович, кхьбола беза хьаший, студенташ, шойа хлама дйаюоаладу кьонабараш», - аьлар хоамо.

«Галгйаиченна, цун кагирхошта, вайна массанена из лоархйае да. Цо IT-компани дегйаюоалаяра, иштта шойа болх дйаюоабеш болча хлама хьадечанаха дика таронаш лу экономика дегйаюоалаяра.

Из дика таро я бизнес-уйлан

чоалханера хьалаш довза, хлама дйаюоладеш хьалхара капитал эца, цул совгйа, хилча бакъахьа дар хьалхадоккхаш, лакха говзал йолча експертата луча говзанч-хьехамашка мах боацаш Юмавала», - аьлар Келаматанькъан Махьмуд-йаьлас.

Галгйаиченна йоккхий таронаш хьаелл, технически хьалаш юкье а доахаш, вахара-экономически дегйаюоалаяра даькъ тйа.

Цу балхах лаьца дувцаш, Росс Президентта В.В. Путина цкъа аьлар: «Таханарча заман хьалашка хьабеча балха толамаш дувзадена да таьрахьашка дахарца, сага кхеллача интеллекта технологеш лелаярца.

2030 шерга кхоачаш, вай массадолча вахара, экономикан даькъош тйа таьрахый майдаш хила еза».

Цу лоархйаемеча декхара цьа дакъа, хьалха Махьмуд-йаьлас белгал ма дарра, тахан Галгйаичен мехка кхоачашдеш латт.

Экспертата яхачох, деша багйаца юкья, Галгйаичен Бизнес-акселератораш Юмабеча, хйаране шийна ховш дар лак-

хдергда, дикагйа кхеташ хургва таханарча хьалашка мах бара даькъ тйа дйаюоабеш безача балхах.

йола моттигаш йовзаш хилар лоархйае да, аьнна.

Махьмуд-йаьлас баркал аьлар мехка иштта цйагйа эшаш

Кагирхошта ловца боаккхаш, Галгйаичен Кулгалхочо аьлар, ше юкье волча тоабаца цьана дика кьахьегаш хилар, гйаюоалаш малагйаш да хар, ше дйаюоабеш долча гйулакха дикагйа

йола дешара проект кхоачашь-ярах Гуцаранькъан Михаил, интернет дегйаюоалаяра ганза, из лоархйае кхетаче вйагйагьелларашта.

Цо иштта ловца баьккхар, из гйулакх хьалхара дйаюоладеш болчарна, проффессен наькъ тйа уж даим дегйаюоалаш, хьалхашка оттадаь декхар кхоачашде таро цар хилар ловш.

Белгалдаккха лов, Гуцаранькъан Михаила дукхача наха баркал аьлар ший мохк безаш, цунна шийгара новкьостал де хьожаш из хиларах.

Саварбика Михаила иштта гулбенарий теркамгйаюоалаяра акселератора балха керте латтачунна. Сиха дегйаюоалаш, экономике дукхагйа эшаш а пайдане а хургдар лохаш, программирование балхах дика кхеташ, маьха еза йоаца продукт лахара начйал долаш; из, цунах пайда а беш, маьхалгьаккха ховш; ше дийшачох мехкал араьха а, дерригача дунен тйа а пайда эцаш

хилар.

Презентаци йолаш, цо белгалдир, Галгйаиче мехка толамаш доахача йоккхача инвестицеша, кьахьегамата тйера болча кагирхоша, дйаюоабеш шу кхьа даьлча, шойа белгалгара пайда гойтаргба.

Карарча хана, «САФМАР» цьхатарра болх беш я, республикан лоархйае декхараш кхоачашдеш. Уж балхаш да Галгйаичен цихеза гйаюоалаш меттаоттаря, иштта гйаюоалаш мотт дегйаюоалаяра деш дола новкьостал, балха моттигаш хьаюооллаш хилар, кхьдола лоархйае гйулакхаш кхоачашдеш хилар.

Цу кхетачера баьлча, хиннача пресс-къамаьле цар дийцар акселератора программан кертерчох, республике из лоархйае хиларах, Галгйаиче IT-доалахье лелаяр дегйаюоалаяра лоархйае.

Хоза хийтар доакъашхошта Бизнес-акселератора балха моттигашка хьожаш, цу даькъ тйа гйаюоала экскурси еш.

Цьа ха яьнначул тйагйагйа, из моттиг хьамсара а боча а хургья кагирхой кердача тоабашта,

цига деша ловрашта.

Кхетаче дйаюоабеш, тха къамаьл хилар инвестицей программаш кхоачашьгара даькъ тйагйагйа говзанчашта. Уж тешаш ба, тахан цига деша багйаца вай кагирхой дика таронаш хиларах.

Дукха хлама тийша да кхьметтел цьан сагах а, ший дешарах из кхеташ хиларах, юкьедуташ дола кхоачамбоацараш хьалаха а, уж юстардаха а цунна ховш хиларах, ший профессионални оагйув цо дегйаюоалаш хиларах.

Вай республике, карарча хана, хургдолчунна дика оагйув дегйаюоалаяра никъ хьабийллаб, экономике цо белгалла дакъа дйаюоалац, дика моттиг хьалацара йола таронаш я хйанз хьаюооллараш. Массане а шоашта могар де деза пхе шера, таьрахый массайола оагйонаш пайдане хилийтара, тйагйагйа итташ шерашка а дика тйагйагйа цох хургйаюоалаш.

ГалгІай университета ректорах, РГО моттигерча дакъа кулгалхо хилар

Газданаькъан Ахьмад

ГалгІай паччахьалкхен университета ректор Іалбаканаькъан Фатима кулгал деш я Эрсий географически хІарман моттигерча дакъа. Из иштта хилар дувзаденна да; республикера географически, экологически дешара болх кулгалхочо дика дІахьош хиларца.

Іаьдала викалаша, дешара хІармо лаьрхІар; юкьарлон проекташ кхоачашгъяра хьал тешмеча бе дІадала, аьнна.

«ГалгІай моттигера Эрсий географически хІарман дакъа кхетаче дІахьош белгалдир; кердадараш юкьедахарца, экологически хьал тоадарца ИнГУс дика дакъа лаьца хилар. Мохк дика дегІабоалабара цу тайпара болх дІахо а дІахьош хилар лоархІаме да, аьнна, хийтар кхетачен доакъашхоста», - аьлар «Сердало» газетага паччахьалкхен университетете.

Буза кулгалхочун балхалакха мах оттабир паччахьалкхен гІулакхаш лелача моттигаша. ИнГУ болх географически а экологически а оагІорахьа дика баьхилар тІаэцар кІийле йолаш да, цо кхоачашду мехка лоархІаме декхараш.

Кхетаче йистейоалаш,

ИнГУ профессора Коазой Уматгире Зейнапа сийна улг хьадийллар, «Географи. Вахара кхерамзле» яха кафедра университетете хьаяьча цунна хетадаь.

Ректора Іалбаканаькъан Фатимас ший арІагІа из, дика хеташ, хьаллаьцар.

«Эрсий географически

хІарман гІалгІай оагІув хьайийллар 2013 шера лайчилла бетта. РГО балха йоккха терко ю Кьилбаседа Кавказе туристий гІулакх дегІадоаладара, мехкашта юкье бувзам лелабара», - аьлар ГалгІай паччахьалкхен университетете.

ГалгІайчен туризма дакъа тІара проект дикагІчарех лаьрхІар

Газданаькъан Ахьмад

ЖІайрахьа-Ахабоарзен паччахьалкхен историко-архитектурни, Іалама музей-заповедник дегІайоалаяра проект гойтар ГалгІайчено, «Хургдолчун моттиг» яха мохк дегІабара Деношта хетаяь яхь дІахьош. Из хилар «Росси» яхача Халкъашта юкьерча гойтаме. Туризма дакъа тІа дикагІчарех я, аьнна, тІаййцар из.

Кхадж тессачул тІехьагІа, вай республико гойтача проекта тІехьа 65 230 саг хилар», - аьлар «Сердало» газетага ЖІайрахьарча музей-заповеднике.

Из музей-заповедник чІоагІа хозача моттиге я, цига туристий теркам тІаоз хозача моттигаша, иштта йовза безам хул дІаяхача замашка гІалгІай баьхача кхерах хьальетта гІалаш.

Указа вена саг, цу гІалашка ца хьожаш а, царех цец ца воалаш а висац, цар таро хул цу тамашийнача моттигашка гІолла лела, Іалама хоза миІингаш йовза, цІенача феца садаха.

ГалгІайчен суртанчий балхаша дувц къаман даарах

Султиганаькъан Йоакъап

Сийрда, бес-бесара «ГалгІай даара» сурт да БІазенаькъан Заремас гойтар. ГалгІай паччахьалкхен исбахьален музейе да из, цу тІа го йиш я дукхагІа наха кьердаш дола къаман даар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгІай Республикан министрий кабинетете.

«Сурта тІа го йиш я, гІалгІай къаман даараш тІадола истол: дулхьалтІам, кІодар, чІаьпилг, жувра сискал, иштта кхьодола даар», - йоах хоамо.

Хозача сурто хьагойт гІалгІай цІагІара цхьоагІо, йІовхал, цунца цхьана къаман Іадатий оагІонаш.

Белгалдаккха деза, чаь пела мала вехарца, гІалгІай хьож, шоай хьаьшанга виззалца хІама дайита.

Россе кагирхой ГалгІайчен дешара майдай доакъашхой ба

Гаьгенаькъан Марина

Ерригроссе кхетаченна-яхьа чудоагІаш, мехка 35 моттигерча кагирхоша ГалгІайчен Мужечарча дешара майдашка, пайда эцаш дІахьу шоай хІама Јомадеш йола ха, яхаш, дийцар «Сердало» газетага.

«ШоллагІа ди хьинаре дІадихьар. Республикан бахархошта, хьаьшашта хьалхашка; пхи оагІув яр хьакь-оастаяь. Шоашта бакъахьа хеташ йолча оагІорахьара дешар хьаэца йиш йолаш бар уж. Цу юкьедаагІар вахарца ювзаенна проекташ оттаяр, менеджмент, сурташ дакха

Јомавалар, салалар, программировани яр», - аьлар из болх вІашагІбеллача Цечой Исроапила.

«Вахара проект оттаяра дакъа тІа оаха лаьрхІар психологе урок дІаяхьа, эшаш бола толам баккхара команда кийча йий хьожаш. Тхо Јомадир новкъосташа яха-

чунга дика ладувгІа, тІаккха толам а дикагІа боаккх. Балха тІахьожаш волчо хьалхадаьккхар дика, эсала йола оагІонаш малагІаш я, иштта вІашагІеллар чІоагІа команда», - йоах Раменск-Шахьара вахархочо Соха Дмитри.

ГалгIайчен росгвардейцаша Лакхехьарча суда кхетаче дакъа лаьцар

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIайчен росгвардейцаш дакъа лоацаш хилар Лакхехьарча суда йоккхача кхетаче, цига дийцар шин Iаьдало беча балхах лаьца. Из хоам «Сердало» газетага бир ГалгIай республике ГIолла йолча Росгварде урхаллен зарбан болх лелабеча Сампенаькъан Салимас.

«Даькъ тIарча бокьонаш лораерий болх бийцар Магасе хиннача гулламе полице полковника Угурчанаькъан Хьамзата, иштта Суда департаменте, Лакхехьарча суде кулгал деча балхаш тIа болча наха. Леладу гIулакх дика довзаш бар цига шоай балхах лаьца къамаьл деш хиннараш.

Кхетаче дIаьхош, дийцар къаман эскара, Iаьдала суда балха моттигашта юкъе бувзам лелабарах. Цул совгIа, кхерамзлен чIоагIо е лаьрхIар, герз дола нах суда гIишлонна чу ца бита чIоагIдеш», - аьлар хоамо.

Ерригача Россе къоаной Сийлен Книжканна юкъейихьай МагIалбикера музей

ГIазданаькъан Ахьмад

Боккхача тIемца, бIухоща дувзаденнараш лорадарах, ший болх лакхача боараме дIабыхьарах, ерригача Россе Сийлен Книжканна юкъейихьай Чербажанаькъан Башира цIерах йола МагIалбикера тIема, къахьегама сийлен музей.

«Цу гIулакха хетаяьча кхетаче дакъа лоацаш хилар шахьара администраце кулгалхочун ГIонча вола ГIаьнтамаранаькъан ЯрагIи, «Россерча къоаной союз» яхача ерригача Россе юкъарча моттига кулгалду Гелиснаькъан Мухьмад, шахьара совета, «Даьхен Лорбой» яхача тIема доакъашхой гIулакхех

йолча ганза филиала болхлой. Из хоам «Сердало» газетага бир МагIалбикерча администраце-ра.

1978-ча шера хьайийллар МагIалбике тIема, къахьегама сийлен музей. Цу гIулакха хьалхаэттар вар къамах дог лазаш хинна сийдола воI Чербажанаькъан Асланбека Башир. Дуккхача шерашка къахьийгар цо

музея ганз хьалгьюзаш. Шахьаре лоархIаме моттиг дIалоацаш я, из дIаваьнначул тIехьагIа цун ци лелаш йола музей. Дукха хIама лорадеш йола из моттиг, мах баь варгвоацаш, я тахан. Белгалде деза, Чербажанаькъан Башира гулдаьраш, МагIалбика «ТIема сийлен шахьар» яха ци луча хана чIоагIа накъадаьннилга.

Горький Максима Шолжерча урам тIара хин турбаш хувцаргья

Султиганаькъан Йоакьап

Горький Максима Шолжерча урам тIара тишъенна хин турбаш хувцарах йола муниципальни программа кхоачашьеш, дукха балхаш дIаьхош да, яхаш, дийцар «Сердало» газетага шахьара мэре.

«Из урам бархIлагIа ба, цу тайпара балхаш деш. Из болх мишта дIаьху хара, цига вахар шахьара кулгалхо Iумаранаькъан Аслан, цун ГIонча Беканаькъан Халит.

Укхазе ерригаш Iояьжа езараш 430 метр турбаш я. Болхлой хIанз сангараш оаькаш ба, къаьнара турбаш хьайоаькаш», - йоаь хоамо.

Гулакх довзараша белгалду, тишъенна хин турбаш хувцарах, шахьаре уж лелхара хьал 70% кIезигагIа да. Из баьхан долаш, нах лерттIа хица Iалашбаь ба.

Паччахьалкхен университета студенташ-историкаш музее болх бе Iомалуш хилар

ГIазданаькъан Ахьмад

Малсаганаькъан Тухана цIерах йолча Наьсарерча музее болх бе Iомалуш хилар, университета исторически факультете дешаш бола студенташ. Музее ши кIира

дIаьхош, цу чура Илман болх Iомабеш, вIалла шоашта цадайзараш тоькаш, хилар студенташ.

«Практика йистеяьлча, студенташца кхетаче дIайихьар музее кулгал деча Саганаькъан

Мухьмада. Музее дIакхихьача тайп-тайпарча гойтамашка, экскурсешка дакъа лоацаш, деррига довза чам болаш хиннача студенташта баркал аьлар цо», - дийцар «Сердало» газетага цу моттигера.

Музее ши кIира доаккхаш

дайзараш, кагирхошта накъадаргда кхоана шоай балха тIа. Къаман селханара истори довза, даьй вахарера дукха хIамаш бIаргаго аьттув хилар цар цига. Музее болх бе Iомабаларо студентий кхетам дикка лакхбергба.

«Соалоз аьрки кийчье...»

МалагIа бокьонаш яц дешархочун?

Гарчакханаькъан Сали

Вайна массанена дика довзаш да эрсий кица: «Соалоз аьрки кийчье, ворда – Iай». КIоарга малан долаш а, вахара тайп-тайпарча оагIонашца дувза йиш йолаш а да из. Масала, Iан заман чухьа моцал ла езаргIоацаш, къахьега деза шелал тIаеале; ишколе деша вагIача хана кийчвала веза, дIахора вахара никъ харжа а из нийса дIабахьа а; кхатилла дахча аьрки кийчде деза, Iай хьунагIа аха везаргIоацаш... Дукха моттигаш я из кица доаладе йиш йолаш. Иштта из доаладе йиш я бер ишколе дIачудала кийчдеш болча даьшта-ноаношта а. Хьалххе кийчде деза из, ишколе кхаьчача, эггара хьалха хьунагIа вена саг санна леларгдоацаш.

Мишта кийчде деза бер, аьнна, хаттар оттадича; дукхагIа болча даьшта-ноаношта аргдар фуд хов сона. Цар аргда, тIормиг эца беза; книжкаш Iалашде деза; деша, алапаш кьоастаде, уж язде, хIама дагарде Iомаде деза; бер ишколе хьалхе дIаезде деза; цун каьхаташ кийчде деза... Кхы а дувца тарлу цар. Бакьда дукха хIама хьоаха ца деш а дита тарлу, хIана аьлча царна дагадохач шой бер малагIа бокьонаш я ишколе йоаккахаца хана, малагIа бокьонаш яц. Уж моттигаш каст-каста йицлу боккхагIарна а дешархоштта шоашта а. ХIаьта цьаболча хьехархоша уж белггала царга дIаювцац, ишколе бераш даьккача хьалхарча деношка денз. Цудухьа цьаза уж хIамаш ца ховш болча даьшта-ноанош-теи хьехархош-теи юкье вас хулаш йола моттигаш отт. Даьшта-ноаношта хеталу, бер дирст йоаца говр санна парIата хила деза ишколе, цун бокьонаш ехка йиш яц цьанна хIаманца. Уж чоагIа гIалатбувл, аьнна, хет сона. Бери леладе йиш яраш санна, леладе йиш йоацараш а дукха да. Из ца ховш хиларо бера а цар даьй а дегашка харцаьхара кхетам чоагIбу.

Бера бокьонаш малагIаш я дикагIа хов цIагIарчарна, амма цун йоаца бокьонех кIезигагIа хов. Уж хIамаш хьехархоша санна дIахьалхадаха деза боккхагIар, бер ишколе даха накьадоаккхача хана. Сенна тIабахийта беза дукхагIа теркам? Из мел дувцаргдола хIама дешархочун бокьонаш ювцача Россе ишколаца дувзаденна-ча каьхаташ тIа белгалдаьккха да, аз сайгара дагадеха дувцаш дац. Вай дерригаш ишколе иха а цигара вахар дика довзаш а да. Массанена дика дагадоагIа урок дIайолаелча, тIехьадиса хьауаш бераш хиннигIа; цар новкъарло йора хьехархошо, боагIача боарам тIа йолаш, урок дIаьхьа; шой новкъосташка лерттIа Iилма Iомадайтацар; юкьахбоахар, хIара тIехьависар классе чу мел воалача хана. Бера бокьо яц тIехьадиса урока тIа хьада, уж хьакувлача наьха а яц бокьо, уж шоаш бахьан долаш гоаде, тIехьадита. Барчча тоаба йийя, доагIаш хул цьаьдола бераш, деша хьадакха тIехьадисе.

Сона, ишколе болх беча 27 шера, дукха нийсьеннай цу

тайпара моттигаш. ДукхагIа даькье из нийслу цIагIарча боккхагIарий бекхагIа. Iуйрийна деша дода бер ханнахьа хьалгIоттаде деза, кулгюхъ дилийта, хIама яйита, сийсара кийчбаьбеце, тIормиг а кийчбаь, цIагIара Iоьарадаккха деза, ишколе ханнахьа дIакхоачаргдолаш. Нийсса урок йолачу хана цига хилча а долаш дац цун гIулакх. Дешархочун бокьонаш дIадехаочо, дешар дIадодалалехъ 15-20 минот хьалха хьаьхача деза бер ишколе. ПарIатта хIама Iоаккха, урокага кийчдала вIаштIехьадаргдолаш. Бер 5 минота е 10 минота тIехьадисарах, гIалат лархIац боккхагIар, цьаболча хьехархоша а, из иштта хила дезаш санна, тIехьадиса бер геттара магIадаьккхе, ше цу гIулакха бекхе волаш санна, классе чудут, Iохоаду. Иштта хила йиш яц. ТIехьависа венача 5-6 дешархоцо еррига урок йоаю. Цьаболча хьехархоша царга тIехьа хIана бисаб, яхаш, бахьан гучадаккха гIерташ ха а йоаю. Цьабача цIагIарча даьга-наьнага телефон а тох, тIехьависача дешархочун цIагIа цох хоам бе гIерташ. Фу урок хургья цох тIаккха? Цьабаккха а хургьяц. Телефона чура дехьара хьадеш дола къамаьл а хул, шоашта а берашта а тIера бекх дIабаккха гIерташ. ЦIагIара-м ханнахьа дIаарадаьннад, оал цар шой бер. Бакьда цар дувцаш дола из бер, барчча шера цьа ший ханнахьа хьа ца доагIаш, дешара шу чакхдоал. Цьа хIама да царна диц ца луш, массахана ха дезаш: бокьо яц дешархочун тIехьависа!

Со деша ваьгIача Наьсарерча №1 йолча ишколе тIехьабусарашта доагIар дора директора а, завуча а, наIарга ха тIа латтача сага а. Урок дIайолалушшехъ, арага ни дIакьовлар, дукха гайна хьабьаьхараш уйча гIолла «шалтайболтай» яхаш леларгбоацаш. Цьаволча сага ала тарлу, бокьо яц из де. Цунна жоп а луш, хаттар оттадергдар аз. Бера бокьо йий тIехьадиса? Яц. Иштта долче, хьехархочун бокьо я из бер классе чу ца дита. Из ха деза, цар га доахарашта.

Цьаволча дешархоцо, хьехархоцо ший новкъостехи ца къаьхаш, урока тIа а урок чакхьаьлча а ловзаеш го йиш я ира хIамаш. ДукхагIа даькье уж урсаш хул. Сенна деза 6, 7-ча е кхы а йоккхагIа йолча классакха дагIача берашта урсаш? Уж а хул хьона бокьонца уркаша леладараш, пелг тоIабича дитт хьалъаракхувсаш. Цьан дешархоцо Сийлахь-боккхача Даймехка тIема хана хинна немций урс а денадар. Урс хьадаьккхача, цу дешархочун «новкъостий» оарцагIа боагIа, из урс цунна юхадалар деха, кхы из ишколе даьбаргдац цо, яхаш, тешам бала кийча хул уж. Цьаза цIагIара Iобийха дай а раьза боацаш хьовз, берагара урс дIадаккхарах. Цу тайпара дай бецаре-м, бери кхухьаргдацар из шийла герз ишколе. Ткъаь итт бахьан кораду царна, из юха дIадаккха гIерташ:

- Са дац из.

- Даь урс да из, дIахой еттаргья сона.

- КIаьнкагара хьайицадар аз, дIадала деза са.

Бакьда урс, бера юхадала мегаргдац. Цу тIагIолла ший бера «оагIув» хьаллаца воагIача даьна ха деза: дешархочун бокьо луц ишколе ира хIамаш кхакхьа! Из бахьан цунна а цун цIагIарбарашта а боагIаш бола бекх бе тарлу. Цудухьа уж хьажача беза деша додача бера тIорме чу фу доалл, цо шийна а наха а зулам дергдоацача беса кийчбаь хила беза Iилмаш Iомаде водача сага беррига гIирс. ТIаккха цо ишколера истолаш, гIандаш, улг, пенах хьалдетта гIирсаш телхадергдац, шийца цьан классе дагIача берашта сакхат деш моттигаш нийсийлигаргьяц. Цу тайпара моттигаш нийслуш хул ишколашка.

Урок дIайолаелча, истола тIа Iудилла хIама доацаш, дагIаш хул цьаьдола бер, саькхдаьлча санна дIа-юха хьежаш. Цо хьалххе хьалбаккха беза шийна урока тIа эшаргбола гIирс: книжка, тетрадь, ручка, кьоалам, эшаргдола кхьдола хIамаш. Истола тIа хила йиш яц болх бе новкъарле ергIола хIамаш. Цьаза нийслу ишколе кхухьаш берий машинаш, хьамчах хьаьбьаь текарге дахкилг, кулгах хьалеташ бола боалоз санна бола бод, телефон, кхьдараш. Каст-каста нийслуца моттигех я, книжка е тетрадь ишколе хьа ца даьхаш хилар.

- Мичад хьа книжка? – аьнна хьаьтгача, хьаьхозар лертIа хилац.

- Хьайицадац аз.

- Хьаденнадац сона.

- Листаш хьаьхьай цох.

- Новьостага дIаденнадар аз, цо чудихьад.

Новкъоста ший книжка леладе деза. Книжка е тетрадь доацаш ишколе воагIа саг, деша уйла йолаш вагIац, харцаьхьа лела уйла йолаш воагIа. Даьшта укхаз а ха деза, дешархочун бокьо яц книжка е тетрадь доацаш ишколе аха. ХIаьта из бокьо геттара каст-каста телхадерг я. Хьехархоцо вIалла дIа а алаlexь, ха дезаш дола хIама да из.

Юртарча ишколашка болх беча хьехархой чоагIа саготдеча моттигех я, дешархоцо барчча денош, кIираш, кхьметтел бетташ а деша хьа ца ухаш, юкьедуташ хилар. Укхаз духьал цьаь масал доладергда аз. Математика яха урок хьехаш йолча ЗагIенанькъан Яхьый Мадинай урока тIа хьа ца доагIаш, тIехьадисар кхераш, цьа ди цIагIа даккха лоархIа ца деш хул бераш. Цо цу сахьате цIагIа теллафон тох, во дешарашта шиаш увтаю. Хьехархоцо леладараш ший бокьо йола гIулакхаш да.

ХIаьта бераш цIагIа дутача даьшта-ноаноша бокьонаш телхаю.

Хьехархо сагота хилара бахьан кхетате хала дац. Математика Iомаеш долча бера масекх ди цIагIа доаккхе, дуккха хIама ца ховш, тIехьа тIадоагIар кхета ца деш, виса тарлу дешархо. Цигара хьаьдолалу бера во дешаш хилар, йоазон балхех шиаш яхар, дикала процент лоха хилар, класс тIехьайисар. Ишкол яьккхача луш йола экзамен а лерттIа дIаьла ца могаш, диса тарлу цу тайпара бер. Вешта аьлча, йиш яц, цIенхаштIа бахьан доацаш, бер цIагIа доагIаде; цул дукхагIа а аргда аз, бокьо яц иштта бер цIагIа сецаде, нагахьа санна цун дIахора вахар шаьра, дика хилитта безам беле.

Цьаболоа дешархой хIара дийнахьа хьауш, цьабакьда цIаккха урок Iомаь хилац. Бокьо йий цар иштта хьаьха? Яц. Ишколера бокьонаш телхадерг да из. ХIара урокага кийчвенна хила веза саг, из лерттIа дIаювца ховргдолаш. Доахаш дола бахьанаш цьабаккха тайпара цIенхашта хилац:

- Мовлат дешар тхацига.

- Хьаьший баькхабар тхацига.

- Наьн-нана йолча яхьар со.

- Лампаш дIаьйнаьр тха.

- Болх беш ваьллаь со.

Кхы а дукха да уж-м. Нагахьа санна геттара цIенхашта бахьан нийсденна, урок Iома ца еш висавале, хьехархоцо хьалххе дIагIаваха дIаала деза: ишта а дар, ишта а дар, цудухьа висав со урок Iома ца еш. Бакьда цох а кIалхарвалац дешархо. ТIехьа тIайоагIача урока тIа дIадувца деза цо, ше Iома ца деш дитар. Иштта я ишколанна оттаь дешара бокьо.

Цьаза классе чувальча, истол даьсса латташ хул. Цига ваьгIа дешархо е эгIа е магIа вагIаш хул. Цига Iоха бокьо енаьца цунна хьехархоцо, ший лоIамагIа йитай цо моттиг. Из а бокьо йоацар, бокьо толхьар да. Цига из сенна хайнав хьежача, дукхагIа йолча хана гучадоал, ше санна вола хабархо лехаш, цо из даьлга. Барчча урока тIа саготдергда цо хьехархочун а шийца цьан классе багIача новкъостий а. Йиш яц, хьехархочун пурам доацаш, ший моттиг хувца.

ХIана хайнав хьо цига? – аьлча, цу тайпарча дешархочунна дага ца дохаш хIама дисац.

Цигара хIама дикагIа гу сона. Книжка дацар сога, упражне-ни е.

ГIанд цIувзаш дар са.

ДIатехкача, дукхагIар хIилла хул. Цу тайпарча де-

шархочун цьабаккха «лазар» хул. ХIара урока тIара аравала ловш хул из. Урока тIара аравулар а дика оамал яц, хIана аьлча керда тема ювцаш воалача хьехархочунга боагIача боараме ладувгIац цо. Цьабараш, цьабаккха гIулакх доацаш, бувл ара. ШоллагIбараш барчча переменах ловзаш, кхувсалуш, удаш, леташ баькхе; урок йолаелча арабахийтар деха болалу. Сога хьаьтгача, дикача дешархоцо дергдолаш хIама дац из; ала мегаргда, из а бокьо толхьар да, аьнна. Иштта урока тIа цIога дегта, берашта кьовсамаш даха йиш яц. Нагахьа санна арава-ланза Iе йиш йоацаш моттиг отте, кулг хьал а айдаь, пурам а дийха де деза из хIама. Иштта да бокьонаш дIадехар.

Бе-беча Iилмаех йоазон балхаш кхоачашду дешархоша. Масала, царех да диктант, сочинени, изложени, тохкама болх, кхьдараш. Цу тайпара моттиг йолча хана, кхьча дешархочунгара новкъостал деха, цунгара болх хьаьца, хьаьтIаьзе бокьо яц дешархочун, амма из каст-каста нийслуш хIама да. Цьаза нийсса ах классо язьяь сочинени, цьа алап ца хувцаш, хьаьтIаьзьяь хул, кхьметтел ший гIалаташ а тIехьа. Из нийса дац, бокьонаш телхьар да.

ТIехьарча хана (со деша вагIаш уж хIамаш дацар), берий вахаре йоккха моттиг дIалоацаш да саьгIаьши (жвачкаш) телефонши. ТIехьарьяраш лелаяра бокьо йийхкаьле, бакьда саьгIаьш Iувшарах хIама алац дешархошка, дIадаккха ала-рал совгIа. Шаьккха во ши хIама да уж, деша безам болча сага, къаьстга урока тIа вагIача хана. Бокьо яц уж леладе урока тIа.

Цьабаккха цьа моттиг а я, керда я ала мегаргдолаш. Из моттиг гучаьйнаьй, столовеш йолаш ишколаш хьаь йолайича. ДIахьежача, цьаьвола дешархо урока тIа воацаш хул, тIормиг уллаш бале а.

- Мичав ер новкъост? – аьнна хатта ма дезий.

Хьаьхозар хул:

- Столове чай мала вахав из.

Цунга чай ма мала ала бокьо яц, бакьда урок йолча хана столове а ваха, чай молаш вагIа бокьо луц е хьехархоцо а е дешархоцо а.

Уж-м кIезига хIамаш дар ала тарлу цьаволча сага. Из гIалатбувл. Дешархочун леладе бокьо йоацача хIамашта юкьедихьад уж шеддар. Цудухьа дас-нанас шой бер ишколе дахийта кийчдеча хана, теркалде дезарех да уж а.

Галгйай мехка Цисканакъан Тамарай кхоллама сайре хилар

Гизданакъан Ахмад

Магасе дГайихъар
Галгйайчен культуран
цйхезача болхлоун Ци-
сканакъан Тамарай кхол-
лама сайре. Шовзтка итт
шу совга ха я цо ЖГайрахъа
культуран цйенна кулгал
ду.

«Из болх вГашагГбеллар яр, са дукхача хана денз неш йола актриса, тележурналист Коазой Дугурхан. Кхоллама сайрене баьхка хилар, тхоца дукхача хана денз цъана болх беш бола болхлой. Кхетаче дика а безаме а дГайихъар, сона цох къахъегама хьинар а тГакхийтар», - аьлар «Сердало» газетага Цисканакъан Тамарас.

Гумара Тамара тахан дГахо а къахъегаш я Галгйайчен культура дегГайоалайра даькъ тГа. Цо хьаллоац начГал дола кагирхой, лораду культуран Гадаташ.

Цйхеза иллилархо йолаш, Цисканакъан Тамарас ший кхоллам бувзабу эрсий халкъа иллей Гадаташца. Цун балха тГа российски халкъа искусствон мах бараш го йиш я, царех дукхадараш хаза таро хилар цунна хетаяьча кхетачене.

Университета хьалхара географаш дийша баьлар

Гизданакъан Ахмад

Галгйай паччахьалкхен университета хьалхара географаш, дийша баьнна, дипломаш хьэзачаш бар. «Географи. Кхерамзлен вахар» ячача хьехархой факультета хьалхара студенташ дика дийша баьлар.

«Дипломаш дГалуш, лаьрхГа вГашагГелла кхетаче йолаш, къамаьл дир студенташа, шоашта хьехаш хиннача хьехархошта баркал олаш, иштта цар дийцар дГахо де лерхГачох лаьца. Царех хГаране вГаштГехьадаргда шийна бакъаьха хеташ бола вахара никъ лаха. Дипломаш хьайцар 8 сага, царех кхьанне тГехдика дийшар», - аьлар «Сердало» газетага ИнГу.

Белгалде дезаш да, вуза кулгалхоша, дГахо а дика начГал дола нах тГээцаш, царна кГоаргга кхетам луш, керда оаГюнаш лохаш, из дешар дГахьоргхилар.

Лор, наха гю деш, хила веза

Ужахъанакъан Яхъьай Софъйй къахъегама никъ

Гарчакханакъан Сали

Зламига волча хана денз, галгйай фаьлгашка гГолла хайнад сона, эздий саг сенца белгала хиннав. Кхыча юрта нийсвеннача сага хоатташ хиннад, кГалха бахача нахага, малав укх юрта хьашанна дика, камоаршалца цйхеза саг. Хьанаьхк ва, аьнна, цйи йоаккхаш; вовзаш хиннав цу тайпара саг юртахошта. Наьсарен кхале дукхача хана денз къахъегаш, бГайш болча наха гю даь лор малагГа ва хьатгача, эггара хьалхарчарца цйи йоаккхаргьяр аьнна хет сона Ужахъанакъан Яхъьай Софъйй. ДукхагГа болча наьсархошта из йовз Соня санна. Из йолча водаш, Наьсарерча дарбанчен уйча герми хьокхаш йоаллача техничкайга хьаттар аз:

- Ужахъанакъан тайпан саг мичахъара лохаргьяр аз?

- Цу тайпан нах дукха ба укхаса, белгала малав хьона везар? - хьаттар кхалсага.

- Соня йовзий хьона? Из я-кх аз лехар, - дГакхетайир аз дарбанчен болхло.

- Йовз даьра-кх, из ца йовзаш малав укхаса? - аьнна, ший болх бита, сона никъ хьеха хьаера из, аз ма йола яьхаше. Цун оазах, гГулакхаш кхетадир аз, дарбанчен болхлоша мел чоагГа лоархГаш, сий деш саг я Яхъьай Софъйй. Цъа боккха кхьхеза саг воагГаш санна, гГадъяхар дар цунца, со накъаваккха хьайоагГаш. ШоллагГача гГата тГа готгача уйчен наларех цъханне тГа язъьяр УЗИ йоаккхача моттига кулгал деча лора цйи. ХГанз се нийса кхьачалга кхетадир аз. Лор хала, шоаш лелалуш боаца унахой болча юкГалгьларох бола хоам бир сога цунца болх беш йолча кьонача кхалсага. Цунга хьехаш вагГача юкьа, дукха хГама дагадехар сона Наьсаре кхувш енача лораш а цъхан хана ша-

хъар тГа хиннача амбулаторех а. Софъйй, кьона йолча хана денз дагайоагГа сона, хГана аьлча со деша ваьгГача ишколаннеи из кхувш енача ковнеи юкье гГадж кхоссал мара юкь яцар. Дукха бацар Наьсаре дийша лораш, цудухъа цар массане цГераш йовзаш яр наха юкье. Буро чу мара дарбанче яцар, из яр имам Шамала духьаллаттар духъа, эрсий паччахъа хьаьх хиннача ГГапа (Крепост) чу. ХГанз со вагГаш йола шахъар тГара дарбанче вГалла я а яцар цу хана, цъа зламига амбулатори яр Наьсаре, цига воагГар царг лазар а, кизга оттадер а, зиппар дилла дезар а, кхы массагГа вар уж.

Херх хьокхаш, ардакх йоаккхаш моттиг яр, ГГаппархой тайпан сага доалахъа йолаш. Цу моттиге хьалгье лаьрхлар йоккха, массехказа вГаштГара яь наха дарба ду моттиг. Кхьй-ола гГишлош санна, хьал ца еш дукха лоаттайнзар из. Цунца цъхан коа яр йоккха поликлиника а. Дикача лораша болх баь, чот яь варгвоацаш, дукхача наха гю даь моттиг я ер. Укхаса къахъегаш вар Галгйай мехка а цул араьха а вовзаш хинна Юахашканакъан Галаудин, тахан цун цйи лелаше, гГорваьнна хинна хирург виц ца волийташ я дарбанче. Иштта укхаса къахъегаш бар онкологаш Куштанакъан Ахмад, Дибаранакъан Султан, терапевт Абаьданакъан Соня, Вешкаранакъан Хьамид, Гюманакъан Тамара, берригаш бийца варгвац...

Дукха ха ялале, со уйлаех воаккхаш, гучаьлар юкьерча дегГара, кГай халаг дукха кхалсаг. Сона из ца гу дуккха ха яьннайе а, Яхъьай Софъйй сона цу сахъате яйзар. ДГахора тха къамаьл хилар цо къахъегача кабинете.

Наьсарера цйхеза лор яь хиннай 1945 шера оагГой бетта итглагГача дийнахъа Казахстанерча Кустанайски областа

Урицки кхаленна чуйоагГача Весельий Подол ячача юрта. Ужахъанакъан Зубайрий Яхъьа, ше балха гГорг хилча денз, мах беча даькъе къахъегаш хьавена саг хиннав. Из болх цо баьб вай арадахале а, арадаьхачул тГехьагГа а. Яхъьа ше 1912 шера ваь, мохк бохабаьча хана 32 шу даьнна хиннав. Сибрера цГа а вена, къахъегаш дикка ха а яьккха, пенсе вахачул тГехьагГа 1977 шера кхелхав из. Софъйй нана маьрал 7 шу зГамагГа хиннай, Султганакъан Ибиша Маржан 1919-ча, вай къаман лира денача, шера яь хиннай. Ховш ма хиллара, из да инарала Деникин Антона бГу вай мехках лета, Граждански тГом лаьтга шу. Цу зГамигача бера а цун даьй а вахара тГалаьтга кхерам бувца безац аьнна хет сона. Гобаьккха йоагаш юрташ а йолаш, Яндаре яь хиннай Маржан. Цу хана Буро кГалла кхувш вена Яхъьа а герз леладилла хиннавац, цудухъа тГема юкье дакьа лаца а вГаштГехьадаьннадац, ший юртахоцун ГГуша хьажийи цун кьонгийи санна. Дикка боккха дезал хиннав Яхъьайи Маржанеи - кхо воли яьх йоли. Хала хете а, царех кхо йиша: ПаьГамат, Марем, Хьанифа - карарча хана йоацаш я. Иштта воацаш ва воша Ювсап а. Из а дийша, Буро чура техникум яьккха, цул тГехьагГа Буро тГара юртбоахама институт яьккха хиннав. Наьсаре хьайбай лор волаш къахъийгад цо, ше яьккхача хана. Вахара шоай моттиг лохаш, дешара тГакхувш хьабаьхкаб кхьбола цу дезалера нах. Масала, Хаджата Курскера механически факультет яьккхай, хГабта эггара зГамагГа йолча Хьавас цу шахъар тГа гГишлонхой факультет яьккхай. Вошас Хьажмурда а Буро чура техникум яьккхай. ХГабта йиша Хьанифа Софъййна уллув къахъегаш хиннай, дарбанчен йишафусам-нана йолаш. Йоакъап

авторанспортни боахаме къахъегаш хилар. Иштта бе-беча балхаш тГа болаш, шоаш болболча наха накъабала гГерташ, хьабаьхкаб цу дезалера кьонгаш а мехкарий а.

Яхъьай Софъяс ишколе дукхагГа йолча хана Кустанае дийшад. НийсагГа аьлча, из ворхГи класс яьккха хиннай, вай мехкадоалача хана. ДГахо цъхан шера дийшад цо Наьсарерча №1 йолча юкьерча ишколе. Аз лакхе белгала ма даккхара, цу юхе бахар цар дезал. ХГанз а цига бах уж. БархГи класс мара яьккхач цу ишколе, ший дагахъа чоагГо а яь, лор хила безам болаш хиннача йиГига. Цу хана Буро чурча юртбоахама техникуме хьайийлла хиннай эггара хьалхара медийжарий курсац. Беррига лорий болх цъхатарра ба мотташ хинна Софъйй деша йода цига. Цъхан шера техникума доазон тГа дешаш а хиле, цул тГехьагГа юхерча Наьсарен кхален дарбанчен тГовна кГалла хул уж медийжарий говзал Юмаеш. Болх бе дГайолаелча мара, бокьонца кхетаданзар йола лораи медийшийнеи юкьера башхало малагГа я. Цига деша ягГаш биь бутт баьлча, керттара лор хиннача Горчханакъан Темарлана балха днаьц Софъйй. Ше балха гГаш, цГермашина наькъ тГагГолла Наьсарера Буро чу кхачалца цкъаза дийнахъа шозза а кхозза а мишта хала ухар дагалувц цо. Медийжарий тоьаш хиннабац цу хана, цудухъа дешар а болх а яха ши хГама вГаший тарде дезаш хулар. Берий отделене медийша яр из цу заман чухъ. ХГанз санна транспорт яцар вайцига лелаш. ХГанз-м массайолча миингашка дГакхоачаш «газелац», маршрутах лела зГамига автобусаш, такеш ма йий, хГара са мел бувча. Цу хана яцар. Наьсарен-Шахъара доазон тГа лелаш цъха машин яцар, юрт из йолча хана а шахъар хьахинначул

Тлехьага а. Тахан юххе уллача Аьлтгий-Юрта а тлехьа «газеташ» ух. Дагалатт се цига глаш иха ханаш.

Наьсар-Кертгерча, Тоачанакъбан Михаил директор волча, ишколе экстерн оалаш йола экзамен дла а еле, итт класс яккхара тешал ду каьхат хьаэц Софьяс. Цул тлехьага, шоллагча классе денз, лор хила лаьрхл ший дег чу хинна уйла кхоачашге, Буро тларча лорий институте деша отта йода. Чакхийоалий хьожаргьа-кх со, аьнна, яхьар из йодача хана. Цига аьттув а баьлар цун. Деша длаэттар йо! 1963 шера. Цу хана дарбан цхьа факультет мара хиннацц Хирий мехкарча институте. Диплома тла балха говзал лор-дарба дер, аьнна, яздаьдар институт яккха яьлча. Юхьанца из балха яхар ше хьалха медийша йолаш кьахьийгача дарбанче, 42 унахочунга хьажа езаш яр хлетта институт яккха кьона терапевт. Моллагча чоалхане хлама нийсделча, йо! дагайоалар институте хиннача ший хьехархочунца Налганакъбан Сафараца. Из, Ужахьанакъбан йиший-во! хиларах тарра, акхарцига воагаш-водаш а хиннав. Софьяс яхачох, цо чоагга гю дора цунна, дийша яьнначул тлехьага а, цхьацца хьехамаш деш. Тахан а из виц ца луш, цо шийна гю дарах, ламаз деча хана цунна маьл кхайкабеш я лор. Сафар ше Ленинградера тема академи яккха хиннав; цул совгга, из хиннав паччахьа заман инарала Налганакъбан Элберда во!.

Кхаь шера иштта болх бир кьонача лора ювдача дарбанче. Дукхагга цу хана хиннараш хирургаши терапевташи бар, болх беш кхийола отделенеш яцар хланз санна. Уж тлехьага хьаелл вайцига. Ший болх дика длахьош йола кьона лор дукха хлама карагдоалаш а наха багаяха а яр, говза болхло санна. Цудухьа зув из мехкарча хьакимаша а, цу тларголла хьожою Наьсарерча поликлиникана кулгал де. Бархл шера кьахьийгар цо кердача дарже йолаш. Юххера, ер ма дий ала бахьан доацаш, балхара длаяла езаш хул. Бакьда шийна бехк беш денна амар, Москве КПСС ЦК Соломенцевна тла а яха, дадакхийтар цо. Цу хьакьехьа ше дувцаш, дукха хлама баргадайна а дукха хлама лайна а я ше, аьлар Софьяс. Амма бакьдар гайна-ганза

массаза котдоал, иштта нийслу цун вахаре а. Длахо цунга хьешаш дар доккхагга дола балхаш. Цох хул Унахцленон министерствон керттера болхло. Наьсарен кхален дарбанчен терапевтически даькьа а ВКК а керте оттаю из, ворхл шера цу декхарех дика лоархлеш чакх а йоал. Карарча хана, Яхьый Софья я дарбанчен ультраоазаца лазараш тохкача даькьа кулгалхо. Наха дикагга йовз из моттиг УЗИ аьлча. 1989 шера, ах алапи хьождаь, хьайийл-ляяр из вайцига, хлаьта дарбанчен барчча даькьа а хинна отделени длаэттар 1994 шера. Оалаш да, керда хлама массаза хала тлаэц. Цу хана цхьакха саг болх бе ловш хиннавац УЗИ йоаккхаш, латташ гирс а хиннаб цу гулакха эша, болх йомабе деша ваха тугаш саг хиннавац. Аппарат длаяхьа аьнна Шолжа-Галий тлара нах бахкийта хиннаб, болх ца беш латтандаь. Цу хана Гоандалой Баматгире (райисполкома председателя), болх бе саг йомавергва оаха, аьнна, дла ца луш йитай из. Софьяс лоархл из декхар шийна хьатлаэца. Бакьда нана чоагга кхераш хиннай кизга увттадеча наьха балхах, цудухьа ший йо! цига яхийта ловш хиннацц. Хлаьта а Москве Боткина церагича больнице цхьан бетта керда говзал йомае йода вай мехкахо. Иштта болх бе дайолалу из цу дарже. Цу балха тла йолаш, шийна хьалхашка лаьтта керттера декхар, унахошта гю деш хилар дар, яхаш, дувц цо. Саг моллагга болх беш вале а, шийна цаховр хоатташ хила веза. Хаттар эхь дац, ца ховш лелар да эхь. Иштта яр цун цу ханара уйла, иштта хет тахан а. Цаккха наха луча хламанга сатувсац, царгара хлама хьаувзадеш хиннацц из. Цудухьа, цо ше ма аллара, майрра гла баккха йиш йолаш я. Узисташ берригаш бляьхий нах ба, бакьда Яхьый Софья царех я ала йиш яц. Ловш хиннацц из цу новкьа яла. Ший дас аьннар цааккха диц ца луш, кхоачаш деш хьайоагга. «Лор ца хилча ца леш, из кьахьегам ма хержабий ла, глалгашкара ахчаш доахаш ма беллахь из болх. Миска нах ба хьона глалгай, мехках бахар а кхестабар а – деррига хиннад хьона цар вахаре. Хьай алапех кхоачам беш болх бергба ла», - аьнна хиннад цунга Зубайрий Яхьяс.

Унахой тайп-тайпара хиннаб кердача балха тла, хланз а ба иштта. Бийсан а дийнахьа а балха длаехаш моттигаш хиннай. Массанена гю де дезаш хулар. Шийна могочох, цхьа саг гулакх ца деш дла а вахийтацар, цкьаза из шийна хало хулаш дале а. Узе гюлла чакхбаха безаш хул беррига унахой. Масала, цо кулгал деча отделене кьахьегаш ба пхьанашца дувзаденача лазарашка хьежа лораш, дега хула, пехкашта хула лазараш тохкараш, Софья ше хьож ченга, ахарга барчага, кьамаргашка, пехкашка, дегла тлехнахьа хулача лазарашка, иштта кхьчарга. Цул совгга, берах кхийнача кхал

нахага а хьож из. Массанена хьажа таро хулар, эша гирсац кхоь болча хана. Терапевтийяр ехай аьнна, цига дайихьай цхьа аппарат. Хланз ший мара яц узисташка. Кхьдола кабинет хила дезаш дола гирсац долаш да. Кира пхе дийнахьа бархл-бархл сахьата болх беш ба цигара лораш а цар кулгалхо а. Хланз цига кьахьегача сага 23 эзар совгга алапи да, хлаьта болх бу дукха ха яле, паччахьалкхено лора сийдолча цераца белгалгьяккхаяле, цох а Ютлукхет алапи. Лоацца аьлча, ший алапена раьза я итташ шераш цу балха дладенна кхалсаг.

Могаш воацаш воша ва Софьяй, ший квартира дла а кьайла, цунна юхе хургйолаш, цхьан юкьа яха царцига длаяхай из. Цхьан кира цхьа йиша, вокх кира шоллагьяр хьож веший гулакхага, бакьда берригаш Яхьый Софья хьаярга сатувсац хул. Йижараша цкьаза оалаш а нийслу, хьаяла цу балхара, тоьаргда, дика кьахьийгад ла, дладе кьоначарга. Бакьда из «патриотизм» хьаэца лаьрхл яц йоккха поалхам йола лор. Республике наггахьа мара хургвац цуньяр мо йоккха балха говзал йола саг. Цудухьа из эшаш я тахан дарбанченна, кьаьстга а чоалхане лазараш долча наха. Уж цунца каст-каста дагабувл, цо оалачунга чоагга ладувгаш хул. УЗИ чакхваьл-

ча цу сахьате ховш хул унахо-чоа фу лазар да. Таьрахьаш дла а яздийя, цар фу йоах хьеже, лазара корта белгалбаь каьхат дладу унахочоа, цу гулакха кхь юхава ца везаш. Цу тайпара унахой хлара дийнахьа 10-12 чакхвоал лора тохкамах. Уж нонагбараш, цхьацца лазараш гучадаьнна, дарбанче бадаш бола нах ба.

Яхьый Софьяйх дола кьамаьл дизза хургдацар аьнна хет сона, нагахьа санна цун дезал ца хьоахабича. Цун ценда хиннав Налганакъбан Бахьаудин. Буро тлара Лоаман-металлургически институт яккха, гишлонхо волаш, кьахьийгад цо. Цо балхаш даьд Шолжа-Галий тларча ПМК-2, Сипсой-Галий тларча юртбоахама ПМК, тлехьара цо баь болх бар юртбоахама министерствоца бувзабенна. Наьсарера йоахарганакъбан ГИ-

церагга «Электроинструмент» завод, интернат, РСУ еча кьахьийга саг хиннав из. Бахьаудин тахан воацаш ва, из кхелхав 2000 шера. Диацца Хьажцла ваха хиннав ше вала-лехь. Пурбан урс хьокхача дийнахьа Даьла кхеле длаверзар а да, цунна Даьла раьза хилара оаггув хьагойташ. Софья ше, из тамаш йолаш хлама да, 14-зза Хьажцла яха хиннай. Ше цунга маьре яхача хана, Кьулбехьенга длахьожаш вацар ший мар, яхаш, ел Яхьый Софья. Кхьича дешашца аьлча, дезалера динцара гулакх длаоттадаьр, леладе дезилга хьалхадьккхар цен-нана хиннай. Из шийна, даьна, даь-нанна, йижарашта хьалхара ихай Хьажцла.

Бахьаудиней Софьяйи йо! я, Стелла (Зейнап) яхаш. Пятигорскера технологически институт яккххай цо, технолога-диетолога гулакх йомадеш. Тлаккха цо шин шера кьахьийгад республикан паччахьалкхен министерстве, цигара паччахьалкхен гулакх йомадеча академе деша эттай. Из яккхачул тлехьага, Стелла аспирантуре йитай. Длахо цо дийшад Дипломатически академе. Цу юкьа экономически йилмай кандидата диссертаци язью цо, из дика чакхийоал цун. МИДе 3 бетта болх йомабеш хиннай вай мехкахо. Австрерча Дипломатически академе болх йомабеш цхьаькха бутт а боаккх цо.

«100 хьалхалаттар» яхача программе котало яккхар вай журналиста

Гаьгенаькъан Марина

Татарстане длайихьаца «100 хьалхалаттар» яхача йоккхача дешара программе котало яккхар вай мехкарча лакха начлал долча журналиста. Из хоам «Сердалога» бир «Кхетама моттиг «Машук» яхача оаггон хьехамча волча Охценаькъан Ислама.

«2015-ча шера сатийса диплом хьайица, Галггай паччахьалкхен телевидене балха вера Гиренаькъан Мухьаммад. Хоамий программах болча оаггон кулгалхочун гонча волаш, кьахьегаш ва из тахан. Тайп-тайпарча семинарашка, яхьашка даька лоацаш хьавоагга лакха начлал дола Мухьаммад. Массекх дийнахьа балхацара говзал дагойташ, тоабашцара ловзараш, экскурсеш, кхетаченаш чакхийоахаш болх бергба Мухьаммада.

Лаьжгерча кхуркхолга южерча берда тлара чужаца туристканна гю дир

Султиганакъбан Йоакъап

Лаьжгерча кхуркхолга южерча берда тлара чужаца туристканна оарцаггабах хилар МЧС болхло. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«Хатар хиннача хьатлакхачар ПСО «Тарамхи» яхача оаггонцара сиха оарцаггуйухараш. Хьалхара гю даьчул тлехьага, лораш чу-болча машинага длаелар цар из», - йоах хоамо.

Цу дийнахьа цхьаькха лозаваяча альпиниста новкьостал деш хилар «Тарамхи», «Таргам» яхача гю деча тоабай болхло. Каьзи-Лоам яхача моттигерча чхара тлара чувеваш из. Хала араваьккха, лорашка длаелар из. Белгалде деза, лакха говзал йолча вай МЧС болхлоша шоай декхараш дизза кхоачашделга. Царна шоай болх дика харах, Даьла кьахетамца, доккхача хатарга ца кхоачаш, дладерз дуккхадараш.

Кховзткьа шу совгга ха я цу кхалсага ший вахар наьха унахцено лораярца дийза, тахан а цун гю эшаш ба дуккха унахой. Хланз санна царна накьаяла низ кхоачаш, яхийла из дуккхача шерашка.

14 ДОКУМЕНТ

Извещение о проведении повторных торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов)

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в аукционе — 18 июля 2024 г. с 09:00 по московскому времени.

5. Дата окончания приема заявок на участие в аукционе — 1 августа 2024 г. до 17:00 по московскому времени.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк - АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, размещенным на официальном сайте Российской Федерации для размещения информации о проведении торгов (www.torgi.gov.ru), и на сайте ЭТП «Сбербанк - АСТ», а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк - АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 2 августа 2024 г. в 10:00 по московскому времени по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 5 августа 2024 г. в 10:00 по московскому времени на ЭТП «Сбербанк - АСТ».

9. Правовое основание для проведения торгов и правовое регулирование:

Настоящий аукцион проводится в соответствии с положениями Гражданского кодекса Российской Федерации, Федерального законом от 16 июля 1998 г. № 102-ФЗ «Об ипотеке (залоге недвижимости)» и иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, а также регламентом электронной торговой площадки, размещенным на сайте www.utp.sberbank-ast.ru в подразделах «Информация», «Регламент работы ЭТП», «Инструкции», «Информация по ТС», «Регламент ТС», «Инструкции по работе в ТС», иными локальными документами ЭТП.

II. Сведения о выставленном на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Гагиева Г.А.: квартира, общая площадь 148 кв.м., кадастровый номер 06:06:0100008:4618. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Магас, ул. К. Кулиева, д.5, кв. 51. Начальная цена продажи - 3 849 392 (три миллиона восемьсот сорок девять тысяч триста девяносто два) руб. 03 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Мархиева Р.М. от 04.07.2024 №6/н.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Мархивым Р.М. по адресу: РИ, г. Магас, ул. К. Кулиева, д.8 и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот № 2. заложенное недвижимое имущество должника Кузьгова Д.К.: помещение, общая площадь 81,7 кв.м., кадастровый номер 06:06:0100004:2713. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Магас, ул. Муталиева, д.1, кв. 273. Начальная цена продажи - 2 696 880 (два миллиона шестьсот девяносто шесть тысяч восемьсот восемьдесят) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава - исполнителя ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Мархивым Р.М. от 04.07.2024 №6/н.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Мархивым Р.М. по адресу: РИ, г.Магас, ул.К. Кулиева, д.8 и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот № 3. заложенное недвижимое имущество должника Гогиева Р.Б.: квартира, общая площадь 102,7 кв.м., кадастровый номер 06:01:0000003:4332. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Широкая, д.4А, кв. 21. Начальная цена продажи - 2 030 480 (два миллиона тридцать тысяч четыреста восемьдесят) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава - исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Пешхоева Р.С. от

25.06.2024 года № 06020/24/322768.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Пешхоевым Р.С. по адресу: РИ, г.Малгобек, ул.Гоголя, 21 Б и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот № 4. заложенное недвижимое имущество должника Озиевой Д.О.: квартира, общая площадь 72,6 кв.м., кадастровый номер 06:04:0000003:265. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Назрановский район, с.п. Яндаре, мкр. Новый, д.б, кв.14. Начальная цена продажи - 1 488 111 (один миллион четыреста восемьдесят восемь тысяч сто одиннадцать) руб. 07 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава - исполнителя ОСП по Назрановскому району УФССП России по Республике Ингушетия Евлоева М.Т. от 04.07.2024 №6/н.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по Назрановскому району УФССП России по Республике Ингушетия Евлоевым М.Т. по адресу: РИ, г. Назрань, ул.Московская, 13 А и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот № 5. заложенное недвижимое имущество должника Парчиевой А.И.: жилое помещение (квартира), общая площадь 78,5 кв.м., кадастровый номер 06:06:0100004:2565. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Магас, ул. Муталиева, д.1, кв. 146. Начальная цена продажи - 2 518 628 (два миллиона пятьсот восемнадцать тысяч шестьсот двадцать восемь) руб. 88 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава - исполнителя ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Оздоева И.А. от 08.07.2024 №6/н.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Оздоевым И.А. по адресу: РИ, г.Магас, ул.К. Кулиева, д.8 и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот № 6. заложенное недвижимое имущество должника Евлоева Р.А.: квартира, общая площадь 72,4 кв.м., кадастровый номер 06:05:0100001:3552. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Назрань, ул.Новая, д.29, кв.62. Начальная цена продажи - 1 766 640 (один миллион семьсот шестьдесят шесть тысяч шестьсот сорок) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава - исполнителя ОСП по г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Хампиева А.А. от 04.07.2024 г. № 6/н.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом-исполнителем ОСП по г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Хампиевым А.А. по адресу: РИ, г. Назрань, ул.Московская, 13 А и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

III. Общие условия:

- внести задаток на счет, указанный в настоящем информационном сообщении;

- в установленном порядке подать заявку (заявление) по форме, представленной в приложении к настоящему информационному сообщению с приложением пакета документов:

- Заявление на участие в аукционе должно содержать следующие сведения:

- для юридических лиц: фирменное наименование (наименование), сведения об организационно - правовой форме, о месте нахождения, почтовый адрес, банковские реквизиты;

- для индивидуальных предпринимателей: фамилия, имя, отчество (если имеется), паспортные данные, адрес места жительства, банковские реквизиты;

- для физических лиц: фамилия, имя, отчество (если имеется), паспортные данные, адрес места жительства, банковские реквизиты.

- В состав заявки входят следующие документы:

- для юридических лиц: заявление на участие в торгах; полученную не ранее чем за шесть месяцев до даты размещения на официальном сайте торгов извещения о проведении аукциона выписку из единого государственного реестра юридических лиц или нотариально заверенную копию такой выписки; заверенные копии учредительных документов заявителя; письменное решение соответствующего органа управления заявителя, разрешающее приобретение имущества, если это необходимо в соответствии учредительными документами; документ, подтверждающий полномочия лица на осуществление действий от имени заявителя; заявление об отсутствии решения о ликвидации заявителя - юридического лица, об отсутствии решения арбитражного суда о признании заявителя - юридического лица банкротом и об открытии конкурсного производства, об отсутствии решения о приостановлении деятель-

ности заявителя в порядке, предусмотренном законом; документ, подтверждающий статус юридического лица (для нерезидентов РФ); декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ (в письменном виде, в свободной форме);

- для индивидуальных предпринимателей: заявление на участие в торгах; полученную не ранее чем за шесть месяцев до даты размещения на официальном сайте торгов извещения о проведении аукциона выписку из единого государственного реестра индивидуальных предпринимателей; нотариально заверенная доверенность на лицо, уполномоченное действовать от имени заявителя; заявление об отсутствии решения арбитражного суда о признании заявителя - индивидуального предпринимателя банкротом и об открытии конкурсного производства, об отсутствии решения о приостановлении деятельности заявителя в порядке, предусмотренном законом; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ;

- для физических лиц: заявление на участие в торгах; копия паспорта заявителя (все листы); нотариально заверенная доверенность представителя физического лица; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ;

- для иностранных граждан и иностранных юридических лиц: заявление на участие в торгах; надлежащим образом заверенный перевод на русский язык документов о государственной регистрации юридического лица или физического лица в качестве индивидуального предпринимателя в соответствии с законодательством соответствующего государства и документов, удостоверяющих личность физического лица; нотариально заверенная доверенность представителя физического лица; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ. Согласно п. 5 ст. 449.1 ГК РФ - в публичных торгах не могут участвовать должник, организации, на которые возложены оценка и реализация имущества должника, и работники указанных организаций, должностные лица органов государственной власти, органов местного самоуправления, чье участие в торгах может оказать влияние на условия и результаты торгов, а также члены семей соответствующих физических лиц.

- платежное поручение с отметкой банка. Опись представленных документов.

Указанные документы в части их оформления, заверения и содержания должны соответствовать требованиям законодательства Российской Федерации и настоящего извещения. Иностранные физические и юридические лица допускаются к участию в аукционе с соблюдением требований, установленных законодательством Российской Федерации.

Одно лицо имеет право подать только одну заявку. Заявки подаются, начиная с опубликованной даты начала приема заявок до даты окончания приема заявок, указанных в настоящем извещении.

Заявки, поступившие после истечения срока приема заявок, указанного в извещении, либо представленные без необходимых документов, либо поданные лицом, не уполномоченным претендентом на осуществление таких действий, Организатор торгов не принимаются.

Претендент не допускается к участию в торгах, если:

- представленные документы не подтверждают права претендента быть покупателем в соответствии с законодательством Российской Федерации;

- представлены не все документы в соответствии с перечнем, опубликованным в извещении, либо они оформлены ненадлежащим образом;

- заявка подана лицом, не уполномоченным претендентом на осуществление таких действий;

- не подтверждено поступление в установленный срок задатка на счет, указанный в договоре о задатке, в иных случаях действующего законодательства.

Обязанность доказать свое право на участие в аукционе лежит на претенденте.

Претендент приобретает статус участника торгов с момента оформления комиссией протокола о подведении итогов приема и регистрации заявок.

IV. Порядок внесения задатка:

2.1 Порядок внесения задатка:

Заявители обязаны внести задаток в необходимом размере до окончания приема заявок.

Задаток должен быть внесен в размере, указанном в извещении по реквизитам универсальной торговой платформы ЗАО «Сбербанк - АСТ»:

ПОЛУЧАТЕЛЬ: ЗАО «Сбербанк - АСТ»;
ИНН: 7707308480; КПП: 770701001;
Расчетный счет: 40702810300020038047;
БАНК ПОЛУЧАТЕЛЯ: ПАО «СБЕРБАНК РОССИИ» Г. МОСКВА
БИК: 044525225;
Корреспондентский счет:
3010181040000000225;

В назначении платежа обязательно прописать: «Перечисление денежных средств в качестве задатка (Ф.И.О и ИНН плательщика), лот № _____, извещение № _____»

Условия, указанные в извещении, являются условиями публичной оферты в соответствии со статьей 437 Гражданского ко-

декса Российской Федерации. Подача претендентом заявки и перечисление задатка на счет являются акцептом такой оферты, и договор о задатке считается заключенным в установленном порядке.

Денежные средства, перечисленные за участие в аукционе третьим лицом, не зачисляются.

V. Порядок возврата и удержания задатка:

3.1 Денежные средства, внесенные в качестве задатка на участие в аукционе победителем торгов, зачисляются в качестве оплаты покупной цены имущества. При перечислении покупателем покупной цены в срок, он считается уклонившимся от заключения договора. В случае уклонения победителя аукциона от заключения договора задаток не возвращается.

Возврат задатка осуществляется универсальной торговой платформой ЗАО «Сбербанк - АСТ» в соответствии с регламентами универсальной торговой платформы ЗАО «Сбербанк - АСТ» и торговой секции «Приватизация, аренда и продажа прав», размещенными на сайте <http://utp.sberbank-ast.ru/> в разделе «Универсальная торговая площадка» и в подразделе «Информация по ТС» раздела «Продажи» - «Приватизация, аренда и продажа прав» соответственно, и иными нормативными документами универсальной торговой платформы.

VI. Прочие условия:

Информация о торгах размещена на официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru в сети Интернет, на сайте www.rosim.gov.ru.

Ознакомиться с проектом договора купли - продажи заинтересованные лица могут на сайте <http://utp.sberbank-ast.ru/>, а также в рабочие дни с 10.00 до 16.00 по адресу организатора торгов: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3. Контактное лицо Организатора торгов: Беков Хамзат Юсупович, тел. (8732) 22-61-72.

Победителем торгов признается участник, предложивший наиболее высокую цену. Победитель торгов уплачивает Организатору торгов сумму покупки за вычетом ранее внесенного задатка в течение 5 рабочих дней с момента подписания Протокола на счет:

Получатель: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия;

- лицевой счет для учета операций со средствами, поступающими во временное распоряжение - 0514A26680;

ИНН - 0608014952; КПП - 060801001.

Расчетный счет: 0321264300000011400;

Кор/счет: 40102810345370000027;

Банк получателя: ОТДЕЛЕНИЕ - НБ РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ//УФФ по Республике Ингушетия г.Магас; БИК: 012618001; ОКПО: 15073973; ОКТМО: 26706000001; ОГРН: 1100608000646; код НПА: 0014.

Организатор торгов заключает с победителем торгов договор купли - продажи не ранее десяти рабочих дней со дня подписания протокола о результатах торгов. Этот договор и протокол о результатах публичных торгов являются основанием для внесения необходимых сведений в Единый государственный реестр недвижимости.

Договоры купли - продажи на доли в праве собственности по недвижимому имуществу подлежат нотариальному удостоверению. Расходы по нотариальному удостоверению договора несет лицо, выигравшее торги.

Право собственности на имущество переходит к покупателю в порядке, установленном законодательством РФ. Расходы по оформлению права собственности возлагаются на покупателя.

Организатор торгов оставляет за собой право снять выставленное имущество с торгов по указанию судебного пристава - исполнителя. Все вопросы, касающиеся проведения аукциона, не нашедшие отражения в настоящем извещении, регулируются в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Организатор торгов сведениями о зарегистрированных в жилом помещении лицах / информацией о задолженности должника по взносам на капитальный ремонт не располагает (судебным приставом - исполнителем не предоставлены).

Согласно ст. 35 п. 3 Семейного кодекса Российской Федерации от 29.12.1995 № 223-ФЗ, ст. 26,28 Федерального закона от 13.07.2015 № 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» победитель торгов в день подписания Договора купли - продажи, Акта приема - передачи необходимо предоставить нотариально удостоверенное согласие супруга (и).

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» Выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов. Уклонение кого-либо из них от подписания протокола влечет последствия, предусмотренные пунктом 5 статьи 448 Гражданского кодекса Российской Федерации.

16 АЛАМ ЛОРАДАР

ДикагIа долча
гIон боахамий
яхь, шоллагIа
даькьага
кхаьчай

БIарахой Муслим

Цу тайпара яхь республике дIахьош йола дIаьлагIа шу да, мехка кулгалхочо Махшарипа Махьмуд-Иаьлас хьалхадаккхарах. XIара шера Ньсарен-Шахьара бахархоша совгIаташ а даьхад цига, яхаш, дийцар «Сердало» газетага шахьара администраце.

«Шахьарера цига даьа лоча ацаш ва 11 саг, уж берригаш а цу яхье бехтокхаме хила а хьежаб. Котваьнначунна 500 эзар сом лу, шоллагIа моттиг яьккхачунна 300 эзар сом, кхоалагIа моттиг-200 эзар сом, дIахора моттигаш яхьарашта 50 эзар сом», - йоах хоамо.

Белгалде деза, ший боахам дегIабоалабе безам болчоа, из дика новкьостал долга.

ХьунагIа яьнна
цIи дIаьоае
оарцагIбаьлар
МЧС болхлой

Султиганькъан Йоакъап

ЖIайрахьа кхален хьунагIа цIи яьнна хатар хилар мехка. Шолжа кхален хьунашта тIахьожам лоаттабу болхлой, МЧС 22 саг оарцагIбаьккхар цIи йоае. Из хоам «Сердалога» бир Iалама гIулакхех йолча министерствера.

«Гувнашкарча хьало хало ю цIи дIаьоаеа. ЦIеро мел доазув дIалаьцад ховш дац тахан, бакьда дика дIа-хьа яржилга гуш да. ЦIи йоаераш ма хулла кьахьегаш ба цига. МалагIа баьнах хатар даьржад тохкаш латт», - дийцар министерстве.

Ахан денеш хьаьттача хьалхарча дийнахьа денз, даггара кхайкарал деш хьабоагIа МЧС болхлой; Имецача хана хьунашка, аренашка цIерцара хатараш дяржар кхерам ба, фийла хила, цIи ялар кхерам болча хIамаех лорале, яхаш. ХьунагIа яьнна цIи доккха зе да вай Iалама, хьунагIа лелача дийнаташта.

ГОВЬЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат №24000495389, выданный СОШ №18 г. Карабулак в 2014 г. на имя Султыгова Адама Иссаевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии №065В 00003747, выданный СОШ №18 г. Малгобек в 2010 г. на имя Яндиева Алихана Иссаевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №164556, выданный СОШ №2 г. Карабулак в 1988 г. на имя Мальсагова Хасана Умадгиревича, считать недействительным.

ГIалаш йолча моттигашка,
кьахьегама шоатта дIадихьад

Газданькъан Ахьмад

ЖIайрахьерча паччахьалкхен исторен, архитектуран музея болхлоша Аьга-Кхале кьахьегама шоатта дIадихьар. Iаламах дог лазаш арабаьнна-рашка хьежаш лаьттар дукха болх бар. Лоаман моттигашка салаIа ухача бахархоша, хьа-

шаша шоашта тIехьа дукха нувхаш ют.

«ЧIоагIа дехар ду лоаман моттигашка ха яккха ухача нахага, боккьал шоашта тIехьа Iалама зе деш бола, Дала хьаеннача цу хозача арений куц толхадеш бола кегар ма бита! Массахана из хьал лорадеш лела дезаш

хул тха. Дукха ха яц Аьга-хин юхера доазув цIендеш, Фурту-ут яхача юрта, хIама бе доацараша вIашагIелла гIишло оаха дIаьккха», - дийцар «Сердалога» музейна кулгал деча Сампенаькъан Ахьмадхана.

Вай массане кхетаде деза, мехкара тамашийна хоза Iалам вайна Дала денна совгIат долга.

МоллагIа долча хIаман бос бов, боагIаца боараме доал деш ца хилча. Вай дай лийнна моттигаш кхувш латтарий, царна тIехьа боагIаргбарий кхоане, вай кьаман истори да, цудухьа дехар ду нахага, сомабаккха шоай сакхетам, лораве мохк, ший дегIаца эздел долча сага шийна тIехьа кегар бутаргбац!

Извещение о начале выполнения комплексных кадастровых работ

1. В период с «28» июня 2024г. по «20» ноября 2024г. в отношении объектов недвижимости, расположенных на территории: Республика Ингушетия, г. Сунжа, в границах кадастрового квартала 06:02:0100005

(указываются сведения о территории, в границах которой будут выполняться комплексные кадастровые работы)

будут выполняться комплексные кадастровые работы в соответствии с договором на выполнение комплексных кадастровых работ №05/24 от 28.06.2024г.

(указываются наименование, дата, номер документа, на основании которого выполняются комплексные кадастровые работы)

заключенным со стороны заказчика Администрация МО «Городской округ город Сунжа»

почтовый адрес: Республика Ингушетия, г. Сунжа, ул. Осканова, 34 адрес электронной почты: gorodsunia@mail.ru номер контактного телефона: 8873472-11-54 со стороны исполнителя:

полное и (в случае, если имеется) сокращенное наименование юридического лица: Филиал Филиал ППК «Роскадастр» по Республике Ингушетия

(если документ, на основании которого выполняются комплексные кадастровые работы, заключен с юридическим лицом)

фамилия, имя, отчество (при наличии) кадастрового инженера: Газдиев Аслан Махмудович: наименование саморегулируемой организации кадастровых инженеров, членом которой является кадастровый инженер: Ассоциация саморегулируемая организация «Объединение кадастровых инженеров»; уникальный регистрационный номер члена саморегулируемой организации кадастровых инженеров в реестре членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров:4609:

дата внесения сведений о физическом лице в реестр членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров: 21.01.2011:

почтовый адрес: 386124, РФ, Республика Ингушетия, г. Назрань, м/о Плиевский, ул.Осканова, д. 85; адрес электронной почты: gazdiev80@mail.ru: номер контактного телефона: 8(9621-637-52-20.

2. Правообладатели объектов недвижимости, которые считаются в соответствии с частью 4 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года №218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» ранее учтенными или сведения, о которых в соответствии с частью 9 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года № 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» могут быть внесены в Единый государственный реестр недвижимости как о ранее учтенных в случае отсутствия в Едином государственном реестре недвижимости сведений о таких объектах недвижимости, вправе предоставить указанному в пун-

кте I извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ кадастровому инженеру - исполнителю комплексных кадастровых работ имеющиеся у них материалы и документы в отношении таких объектов недвижимости, а также заверенные в порядке, установленном частями 1 и 9 статьи 21 Федерального закона от 13 июля 2015 года № 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости», копии документов, устанавливающих или подтверждающих права на указанные объекты недвижимости.

3. Правообладатели объектов недвижимости - земельных участков, зданий, сооружений, объектов незавершенного строительства в течение тридцати рабочих дней со дня опубликования извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ вправе предоставить кадастровому инженеру - исполнителю комплексных кадастровых работ, указанному в пункте I извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ, по указанному в пункте 2 извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ адресу сведения об адресе электронной почты и (или) почтовом адресе, по которым осуществляется связь с лицом, чье право на объект недвижимости зарегистрировано, а также лицом, в пользу которого зарегистрировано ограничение права и обременение объекта недвижимости (далее - контактный адрес правообладателя), для внесения в Единый государственный реестр недвижимости сведений о контактном адресе правообладателя и последующего надлежащего уведомления таких лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории по результатам комплексных кадастровых работ и проведении заседания согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков.

4.Правообладатели объектов недвижимости, расположенных на территории комплексных кадастровых работ, не вправе препятствовать выполнению комплексных кадастровых работ и обязаны обеспечить доступ к указанным объектам недвижимости исполнителю комплексных кадастровых работ в установленном графиком время.

5.График выполнения комплексных кадастровых работ:

№ п/п	Место выполнения комплексных кадастровых работ	Время выполнения комплексных кадастровых работ
1	В границах кадастрового квартала 06:02:0100005 (район рынка, район ул. Харланова, и примыкающие улицы)	В период с 28.06.2024г. до 20.11.2024г.